

Ludo Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 33
19/2018
12. máj 2018

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

ZO SLOVENSKÝCH POTRAVIN SA NESMIE STRÁCAŤ KVALITA
Strana 4.

KTO A AKO ŽIVÍ KONFLIKT V SÝRII
Strana 5.

NEPESTUJME SI SAMI KOMPLEXY MALOSTI
Strana 6.

NAŠI POMAĎARČENÍ SLOVÁCI NA ČELE REVOLUČNÝCH MÁŠ
Strana 8.

SKLADATEĽ GEJZA DUŠÍK – TVORCA PRVÝCH HITOV
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Slovensko je po smutnej udalosti spred dvoch mesiacov stabilizované. Nová Pellegriniho vláda sa opiera o veľmi slušnú parlamentnú väčšinu – osemdesiatdva až osemdesiatpäť hlasov, vládna koalícia je kooperatívna, prijímajú sa sociálne balíčky. Od prvého mája ľudia, ktorí pracujú v nepretržitých prevádzkach a nočných zmenách, majú priplatky a ďalšie opatrenia na prospech občanov sa udejú v najbližších mesiacoch.

Problém je v tom, že práve táto „takmer idylka“ niekomu veľmi nevoľnia. Obskúrne politické figúrky ako Matovič, Galko či Nicholsonová to nemôžu zniesť, a keďže sú až po uši zdiskreditovaní, musia špičkovú prácu za nich robiť „užitoční idioti“. A takých je na Slovensku, bohužiaľ, dosť. Práve táto hĺstka pomätencov, akože občianskych aktivistov, totiž akosi nechápe alebo si nechce uvedomiť, o čo sa tu v skutočnosti hrá.

Pokus o vyvolanie predčasných volieb je absurdný. Je absurdný z viacerých príčin. Predovšetkým tu nemáme politickú situáciu, ktorá by na to oprávňovala. Vláda s dôverou efektívne vládne, prijímajú sa zákony, plní sa vládne programové vyhlásenie. Taká je realita, ktorú väčšina občanov vidí a chápe. To však nie je prípad človeka, ktorý nie je psychicky celkom konzekventný, človeka, ktorý v čase vládnej krízy masovo skupoval bilbordy po celom Slovensku. Čo ho napadlo umiestniť na ne? Predsa predčasné voľby! Fajn, problém je však v tom, že na ich uskutočnenie treba predložiť petíciu s tristopäťdesiatimi podpismi, ktorá, navyše, ani nemusí prejsť preverovaním na Ústavnom súde SR. Áno, vieme, že už sme mali dvakrát podobné referendum, ale ešte ani raz vtedajšie vlády nevyužili svoje právo preskúmať ústavnosť takéhoto referenda podaním na Ústavný súd SR. Ak by aj bolo, je takmer isté, že nebude úspešné. Dosiahnuť päťdesiatpercentné kvórum pri otázke, ktorá rozdeľuje spoločnosť, je v podstate nemožné.

Vie to každý normálny človek, čo však, ako vieme, na Matoviča neplatí. A preto sám a proti všetkým ide do referenda, ktoré nemá šancu. Kiež by si to čím skôr uvedomili aj jeho zberači podpisov, ktorí obetujú svoj čas a energiu len na „pomastenie“ ega jednej chorej mysle.

Roman MICHELKO

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Súčasná situácia v RTVS je dôsledok chýb predchádzajúcich manažmentov

Vládne arogancia, demagógia a osobné záujmy

ŠTEFAN ZLATOŠ – Foto: internet

Očividné porušenie princípu subordinácie, nerešpektovanie zákona o verejnoprávnom postavení Rozhlasu a televízie Slovenska, zavádzanie verejnej mienky a výroba a podsúvanie nepravdivých informácií, to je iba časť prehrškov proti novinárskej profesionalite, ktorých sa už niekoľko mesiacov dopúšťa určitá skupina externých zamestnancov spravodajstva RTVS.

Slová ako normalizácia sú bežnou muníciou, ktorú tieto osoby používajú, aj keď vôbec ani len netušia, čo to normalizácia bola a aké mala dôsledky na tých, ktorých zasiahla. Ich demagógia však ide ešte ďalej. Ohrozuje funkčnosť a akcieschopnosť spravodajstva RTVS, čo možno chápať i v zmysle u nás platných zákonov už aj ako ohrozenie bezpečnosti štátu, pretože spravodajstvo verejnoprávnej inštitúcie má v tejto súvislosti jasne stanovené povinnosti. Pritom ide iba o úzko osobné záujmy niektorých jednotlivcov, ako je výška honoráru či predĺženie termínovanej zmluvy. Arogancia a odmietanie subordinácie, s akými pôsobia už niekoľko mesiacov v schéme spravodajstva – a potvrdzujú ich (so strachom) aj viacerí zamestnanci s pracovným pomerom na neurčitý čas, nemá v mediálnom priestore na Slovensku obdobu.

MANIPULÁCIA DAVU

Formou otvorených listov, výziev a iniciatív sa manipulátori pravdy usilujú vybičovať emócie v prostredí laickej verejnosti. Zneužívajú pritom všetky zásady nestrannosti a pravdivosti informácií, ktoré jej podsúvajú. K ich snahám sa však nepridali mnohí významní novinári, ktorých skutočne možno považovať za tých,

Nejasno, hmlisto, zamračené – tak akosi by znela aktuálna predpoveď „počasí“ vo verejnoprávnej RTVS, kde si skupinka redaktorov spravodajstva osobuje rozhodovať o tom, čo má a čo nemá robiť jej vedenie, aby sa toto verejnoprávne médium priblížilo svojmu zákonnému poslaniu.

ktorí na žiadnej vládnej moci nenechajú ani nitku suchú. Medzi nimi aj špičkoví moderátori najexponovanejších diskusií politických relácií RTVS. Je verejne známe, že čierny zoznam nepohodlných ľudí zo všetkých sfér života vytvorila po príchode do RTVS práve táto skupina vzbúrencov. Je skutočne rozsiahlý. Títo redaktori dlhodobo odmietajú dávať priestor na vyjadrenie aj mnohým odborníkom, ktorí im nesedia práve „politicky“.

Vysokoškolský učiteľ, publicista, mierový aktivista, rektor Akadémie médií vysokej školy mediálnej a marketingovej komunikácie v Bratislave Eduard Chmelár situáciu vidí takto: „Dlho pripravovaná vzbura päťdesiatich ôsmich pracovníkov RTVS (výraz ‚redaktorov‘ je nepresný, lebo nejde len o nich) nie je žiadnou žabomyšou vojnou ani interným konfliktom zamestnancov média verejnej služby, ale zásadným konfliktom o slobodu prejavu

– ibaže v tomto prípade nehovorím o slobode pre vybraných novinárov, ale o práve zaručenom ústavou a medzinárodnými dohovormi pre nás všetkých.“ Pritom samotní títo redaktori počas svojho príchodu do RTVS používali a takmer oslavovali jeho „očistenie“ od bývalých skúsených dlhoročných a uznávaných zamestnancov, inak povedané ich vyhodenie manažmentom Václava Miku. „Tieto drzé namyslené slová bez štipky pokory k práci ľudí, ktorí dosiahli neporovnateľne viac ako oni, hovoria sami za seba.“ Dodáva Eduard Chmelár.

UBRÁNIŤ RTVS!

Nie však pred jeho regulárnym a zákonným manažmentom, ale pred rozvracačskými snahami niekoľkých prehnane ambiciózných jedincov. Jeho parlamentom zvolený generálny riaditeľ Jaroslav Rezník na tlačovej konferencii ubezpečil, že „RTVS bude aj naďalej nezávislá a objektívna“. „Je absurdné tvrdiť, že niekto ovláda spravodajstvo,“ tvrdí Petra Stano Maťašovská, predstaviteľka rozhlasového spravodajstva RTVS. Naopak, viditeľné snahy aj s absurdným pokusom o zapojenie verejnosti o jeho ovládnutie sú badať už od decembra, a to zo strany niektorých jeho „neuspokojených“ redaktorov.

3 OTÁZKY PRE:

Jána LITECKÉHO ŠVEDU, publicistu, predsedu združenia politických väzňov

Tradiční občania nemajú u nás svoje médiá

• **Občianske združenie Politickí väzni Zväzu protikomunistického odboja, na čele ktorého stojíte, vydalo vyhlásenie k situácii v RTVS. Prečo?**

Je veľmi dôležité aspoň poukázať na nešváry v médiách, pretože Slovensko je hádam jediná krajina na svete, ktorej tradiční obyvatelia nemajú svoje médiá.

• **Vo vyhlásení tvrdíte, že „slobodu v novembri '89 sme nevybojovali preto, aby sa po rokoch opäť oživovali bolševické praktiky mediálnych štvanic“. Ako sa politickí väzni bývalého režimu pričínili o jeho pád?**

Naši členovia majú nezmernú zásluhu na tom, lebo práve pre ich charakter a nepoddajnosť bola otázka slobody latentne prítomná nielen na letá-

koch a v samizdatoch, ale aj v súkromí, prakticky v celej spoločnosti. Pre ich postoj sa mohla vôbec začať nastoľovať otázka slobody. Ale nie pochybné, ktorá vždy uviazne v materialistickom bahne. Politickým väzňom, ako všetkým charakterným a rozumným ľuďom, vždy ide o slobodu k niečomu – k budovaniu svojej vlasti, prežívaniu a tvorbe svojej kultúry a k slobodnému vyznávaniu náboženstva zdedeného od svojich predkov. A na prvom mieste – po skúsenosti s komunistickou totalitou, bola vždy sloboda slova. Voči nej sa súčasné masmédiá správajú skoro tak ako komunisti v krvavých päťdesiatych rokoch. A aj ich prostriedky sú veľmi podobné. A čo je demokratická pluralita, to ani netušia.

• **Majú názory vašich členov dostatočný priestor v RTVS?**

Nemajú prakticky žiadny. Veď RTVS nepríde ani len na našu najväčšiu pietnu spomienku na bratislavský cintorín Vrakúňa, kde sú zastúpené najvyššie politické kruhy a diplomatický zbor. Novinárov z verejnoprávnych médií antikomunisti a ľudia s chrbtovou kostou absolútne nezaujímajú. Dokonca veľmi často propagandisticky znevažujú práve kresťanské a vlastenecké hodnoty, za ktoré si naši členovia odsedeli dlhé desaťročia v komunistických žalároch a koncentrákoch a mnohí boli aj popravení. Aj preto nás na trinástom sneme delegáti z celého Slovenska jednomyseľne vyzvali a splnomocnili, aby sme podávali kritické podnety a výzvy na nápravu v RTVS.

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ
Foto: autorka

V SNN 20/2018
SI PREČÍTAŤE

- Členské štáty strednej a východnej Európy prídu o miliardy z nového rozpočtu spoločenstva
- Susedné Poľsko na strane života – prípad Alfieho Evansa vzbudil v Poliakoch solidaritu
- Na Kamjanej nad Medzilaborcami išli pešiaci bojujúcich strán proti sebe niekoľkokrát na bodáky...

Rodové predstavy v Istanbulskom dohovore sú scestné a neprijateľné V Žakovciach odmietli gender ideológiu

Anna HROMJÁKOVÁ – Ilustrácia: Andrej MIŠANEK

Azda najkontroverznejšia medzinárodná dohoda uzrela svetlo sveta v roku 2011 v Istanbulle. Ide o Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilí na ženách, domácejmu násilíu a o boji proti nemu. Za Slovenskú republiku dokument podpísala vtedajšia ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská. No práve za jej pôsobenia na poste ministerky v auguste 2017 vláda schválila uznesenie, ktorým ratifikáciu dohovoru v parlamente odložila na neurčito.

Patrik Daniška z Inštitútu pre ľudské práva a rodinnú politiku, o. z., privítal rozhodnutie slovenskej vlády, lebo podľa neho „i keď je boj proti násilíu na ženách dôležitou témou, dohovor, žiaľ, nie je vhodným právnym nástrojom, pretože obsahuje aj viaceré neprijateľné ustanovenia týkajúce sa definície pojmu rod, odstraňovania nedefinovaných rodových stereotypov a pod.“

VLNA ODPORU

Proti Istanbulskému dohovoru sa zdvihla vlna odporu zo strany mnohých spoločenských organizácií a cirkví. Spomedzi duchovných

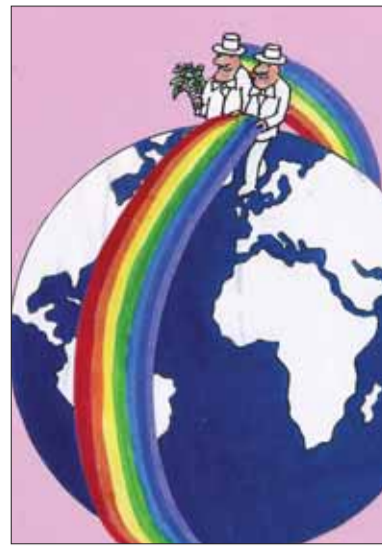
vynikol otec Marián Kuffa. Na jeho prednáškach po celom Slovensku sa zišli tisíce veriacich. Hlavným argumentom proti ratifikácii Istanbulského dohovoru je výhrada, že podkopáva fungovanie rodiny a hlása názory, aké nie sú v súlade so stanoviskami cirkvi. Na odmietnutí dohovoru sa zhodli viaceré cirkvi na Slovensku a žiadali stiahnutie podpisu SR spod dohovoru.

Začiatkom apríla tohto roku 333 organizácií z deviatich krajín požiadalo Radu Európy, aby odstránila rodovú ideológiu z Istanbulského dohovoru a umožnila výhradu voči jeho ideologickým častiam. Zo Slovenska sa pod

túto výzvu podpísalo až tridsaťpäť organizácií. Signatári navrhujú, aby Rada Európy iniciovala revíziu Istanbulského dohovoru, ktorou sa z neho odstráni koncept „rodu“ a všetky s ním súvisiace pojmy, a zároveň umožnila, aby štáty mohli mať voči ideologickým častiam Istanbulského dohovoru výhrady.

ŠIROKÉ SPEKTRUM

Marcela Dobešová, predsedníčka Fóra života a členka Výboru pre rodovú rovnosť, o výzve uviedla: „Vitáme, že sa zjednotilo toľko organizácií, platforiem a spoločností naprieč

európskymi štátmi a reagovali na kontroverznosť Istanbulského dohovoru. Je to dôkaz, aké nejednoznačné interpretácie tento dokument spôsobuje, aké zmätky a neporozumenia vyvoláva a akú nedôveru k nemu prechovávajú mnohé organizácie, ktoré sa v praxi venujú pomoci ženám a rodinám v núdzi.“

Návrh rozpočtu spoločenstva bez jasnejších finančných kontúr Brusel podmieňuje dotácie poslušnosťou

Ján ČERNÝ – Karikatúra Andrej MIŠANEK

Do návrhu rozpočtu Európskej únie po odchode Veľkej Británie sa dostala klauzula, ktorá má umožniť penalizovať členské štáty, ktoré porušujú zásady takzvaného právneho štátu. Bez samotnej definície, aké zásady to vlastne majú byť. Nie je však ťažké predstaviť si, aký typ poslušnosti bude vlastne Brusel od členských krajín vyžadovať výmenou za dotácie.

V rámci tohto mechanizmu sa totiž – ako bolo oznámené po prijatí návrhu rozpočtu – prepojí dodržiavanie spomínaných zásad s peniazmi z EÚ. To znamená, že v prípade ich nedodržiavania sa neposlušným štátom fondy z Bruselu zmrazia. Aj keď návrh platí pre všetky krajiny, v súčasnosti sa týka najmä Poľska a Maďarska, ktoré sú práve v otázke dodržiavania zásad právneho štátu s Bruselom na nože.

MEŠEC SA ZMENŠÍ

Dalo sa to čakať. Jeden z najväčších prispievateľov do európskeho

spoločného rozpočtu – Veľká Británia – končí, odchádza zo spoločenstva. Zdrojov bude teda menej. Na druhej strane, v pripravovanom rozpočte sa výdavky Únie zvyšujú. Niekde teda tie zdroje bude treba brať. Konkrétne, ide najmenej o dvanásť miliárd eur. Pritom Európska komisia predstavila rozpočet vo výške takmer 1,14 bilióna eura, čo predstavuje 1,11 percenta celkového ekonomického výkonu dvadsiatich siedmich štátov EÚ. To znamená mierne zvýšenie oproti súčasnému rozpočtu na roky 2014 – 2020, ktorého objem dosahuje 1,09 bilióna eura.

Ak si naši poľnohospodári myslia, že je nevyhnutné, aby Európska únia zvýšila objem dotácií pre náš agroktor, veľmi sa mýlili. V budúcim rozpočte sa naopak ráta so škrtmi pre farmárov, a to zhruba o päť percent oproti súčasnému stavu. Naopak, návrh zvyšuje výdavky na výskum, vývoj a technológiu, zahraničnú pomoc či na bezpečnosť a ochranu hraníc EÚ. Európska komisia zároveň navrhuje novú daň z plastov.

Na veľmi rýchle schválenie rozpočtu v tejto podobe tlačia najmä predstavitelia „starých“ členských krajín Únie. Komisar EÚ pre rozpo-

čet Günther Oettinger taktiež vyzval členské štáty, aby rozpočet schválili čo najrýchlejšie a varoval, že so spormi treba počítať.

„Navrhujú sa škrti, s ktorými nie všetci budú súhlasiť, a sú tu aj nové výdavky, s ktorými zasa nebudú súhlasiť tí druhí,“ povedal G. Oettinger. Zostáva iba dúfať, že so znížením dotácií pre farmárov určite nebudú spokojní v Paríži. Francúzsko má totiž s masívnymi protestmi svojich poľnohospodárov proti dotačnej politike Bruselu už dlhoročné skúsenosti. A oficiálne Paríž nemá odvahu a zrejme ani zámer postaviť sa vlastným farmárom.

ROZPOČTOVÉ PRAVIDLÁ

Z rozpočtu EÚ sa financujú rôznorodé činnosti od rozvoja vidieckych oblastí a zachovania životného prostredia po ochranu vonkajších hraníc a podporu ľudských práv. O výške rozpočtu a jeho použití rozhodujú na návrh Komisie spoločne Rada a Parlament. Za jeho využívanie však zodpovedá Komisia. Komisia predkladá návrh rozpočtu Rade

a Parlamentu, ktorí ho spoločne schvaľujú. Majú právo ho meniť, no v prípade rozdielnych názorov musia dosiahnuť kompromis. Súčasný finančný rámec platí od roka 2014 do roka 2020.

VŠIMLI SME SI

„Načo je nám Matica?“ Pýtajú sa z času na čas tí, čo vôbec nič nevedia o jej činnosti a poslaní, ktoré si predsavzala táto naša slovenská národná, kultúrna a vzdelávacia ustanovenia plniť aj v konzumných časoch hodnotovo často prázdneho dneška. Nuž, načo nám je? Jednou z odpovedí by mohla byť aj vydarená akcia, ktorá sa nedávno uskutočnila v Slovenskom Novom Meste. Úžasná nielen pre jej priamych účastníkov, ale aj pre posolstvo, ktoré vyslala do sveta.

Návraty na zemplínsku Dedovizeň

Jeden z folklórnych krajských súborov účinkujúcich na Dedovizni v Slovenskom Novom Meste.

Hudobné a tanečné vystúpenia, folklórne ukážky, predstavenie zručností majstrov ľudových remesiel, no aj tradičné jedlá. To by ešte taký zážrak nebol, hoci príťažlivý program vždy poteší. Obec Slovenské Nové Mesto však pri tejto príležitosti už tradične organizuje aj festival Slovákov žijúcich

v zahraničí. Len málokto z nás, ktorí žijú tu medzi našimi majestátnymi horami a európskou veľriekou, tuší, aké je to pre Slováka žijúceho za našimi hranicami vracat' sa na svoju dedovizeň. A práve Dedovizeň je názov festivalu, na ktorom sa predstavili folklórne skupiny zo Slovenska, z Maďarska a z Ukrajiny. Konkrétne to boli naši zo súboru Naša fajta z ukrajinskej Storožnice, spevokol Kvetý Hút z Pálházy, citarová skupina Žlté drozdy a zbor Harličky zo Sátorajlajuhely z Maďarska. Dobrovoľní darcovia krvi sa doslova vlastnou krvou podpísali na zmluve so svojou vlasťou bez ohľadu na to, kde žijú.

Organizátormi boli Slovenské Nové Mesto, Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove a Matica slovenská. A ako by to bolo práve na prvého mája, keby sa večer spoločne nepostavil máj? Nuž, aj na to je nám naša Matica. Potvrdí to každý, kto sa na Dedovizni zúčastnil.

Text a foto: Ján ČERNÝ

Národnú slávnosť na Devíne takzvaná mienkotvorná tlač odignorovala Pre médiá nie je mládež ako mládež

Už pomaly tradičná Národná slávnosť na Devíne, ktorá sa tohto roku uskutočnila 24. apríla pod patronátom Matice slovenskej a Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku bola v znamení neformálnosti, keďže si ju na svoje plecia zobrala Mladá Matica. Organizátorom sa podarilo vytvoriť príťažlivé podujatie pre všetkých, ktorým osud Slovenska leží na srdci, ale najmä pre vlasteneckú mládež, ktorá zaplnila priestory Hradu Devín. Slovenské médiá však celú akciu obišli ako vždy mlčaním.

Už po siedmy raz privítalo malebné devínske bralo na sútoku Dunaja a Moravy účastníkov matičnej Národnej slávnosti na Devíne, pričom tento rok sa k Matici slovenskej pridala aj Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku. Prejavilo sa to najmä v slávnostnom programe, o ktorý sa postarali študenti z Evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici, Evanjelického lýcea v Bratislave a Evanjelickej spojenej školy v Martine. Zazneli hymnické i ľudové piesne, recitovali sa básne národných buditeľov, spomínalo sa na štúrovcov a ich historický odkaz pevne zviazaný s Devínom, konkrétne s všeobecne známou vychádzkou štúrovskej družiny na tento symbol slovenského národného obrodzenia. O inšpiratívne duchovné slovo sa postarali predstavitelia troch cirkví – staromestský gréckokatolícky farár Rastislav Čížik, devínsky rímskokatolícky farár z Kostola Svätého kríža Marián Gavenda a dúbavský evanjelický farár Ján Hroboň. Z Devínskeho hradu sa potom účastníci presunuli do známej devínskej reštaurácie U Srnčika, kde celú akciu uzavrel kultúrno-zábavný program s hercom Michalom Kubovčíkom a pútavá prednáška o významných slovenských výročiach

matičného historika docenta Ivana Mrvu. O spomínaný kultúrny program sa postarali študenti z Evanjelického gymnázia

ČO INÍ NEPÍŠU

Devínske hradné bralo bolo už po siedmy raz dejiskom Národnej slávnosti, ktorú tentoraz organizačne pripravila Mladá Matica, ale médiá o nej neinformovali.

v Banskej Bystrici, z Evanjelického lýcea v Bratislave a Evanjelickej spojenej školy v Martine. Potešiteľná bola aj účasť ich

spoluziakov, ale aj ďalších mladých ľudí, ktorých v ten slnečný deň bolo na Devíne celkom pozhnané. A tu sa dostávame k meritu veci. Toto vydarené podujatie takzvané mienkotvorné médiá, konkrétne mainstreamové denníky či týždenníky, „nezaregistrovali“. Skrátka, ako keby sa nijaká Národná slávnosť na Devíne nekonala. To naopak, o študentoch, ktorí organizujú protestné zhromaždenia v slovenských mestách, najmä na Námestí SNP v Bratislave, a zúčastňujú sa na nich, sú plné noviny. Novinárom vôbec neprekáža, že „politická aktivita“ študentov stredných škôl je prinajmenšom v mnohých prípadoch nedôveryhodná, nehľadiac na to, že je často v priamom rozpore s princípmi demokracie a je tu vážne podozrenie na manipuláciu zo strany politických subjektov a nadnárodných organizácií. Prvý „hriech“ spáchali účastníci slávnosti na Devíne už len tým, že mala v názve slovo národná, no a druhý neodpustiteľný prečin bol asi ten, že hlavným motívom bolo pripomenúť si slávne momenty v boji Slovákov o vlastné sebaurčenie. Skrátka, pre časť našej mediálnej scény nie je mládež ako mládež.

Marek DANKO
Ilustračné foto: archív SNN

RTVS – zo scestia na rázcestie

Roman MICHELKO

Slovensko prešlo v uplynulých dvoch mesiacoch veľmi komplikovaným obdobím. Vražda dvoch mladých ľudí prebudila sily, o ktorých sme tušili, ale neboli dostatočne viditeľné. Začal sa napliť mnohokrát odskúšaný scenár, ktorý sa relatívne úspešne uplatňoval vo viacerých krajinách. Ak sa po demokratických voľbách kreuje vláda, ktorá istým vplyvným kruhom nevyhovuje, od vyhlásenia výsledku volieb sa pracuje na jej páde. Problém Slovenska bol najmä v tom, že to, čo sa ocitlo v opozícii, nezbudzovalo ani náhodou dojem realnej a dôstojnej alternatívy. A práve „na takéto situácie“ je veľmi dôležité mať na svojej strane médiá.

Rozklad verejnoprávnych médií začal už minister kultúry Daniel Krajcer. Podlým a extrémne účelovým spôsobom zlikvidoval nezávislosť Rád STV a SRO tým, že presadil zákon, ktorý násilne a umelo zlúčil obe verejnoprávne inštitúcie, dlho pred expiráciou hrubo retroak-

tívne zlikvidoval mandát členom týchto rád. Potom vznikla nová Rada RTVS, ktorej však zoberal takmer všetky relevantné kompetencie vrátane tej najdôležitejšej – voľby generálneho riaditeľa. Pre historickú pamäť však treba pripomenúť, že na tejto obľudnosti sa podieľala aj Slotova SNS. Tak sa podarilo vypudiť z vedenia verejnoprávnej STV Štefana Nižňanského, aby obe médiá nakoniec viedla Miloslava Zemková.

Za krátke pôsobenie však táto dáma dovedla RTVS na samotný pokraj ekonomického krachu, takže po jej abdikácii sa vedenia rozlasotelevízie ujal Václav Mika. V tom čase už bol zvolený v parlamente za ťažko pochopiteľnej asistencie väčšiny poslancov klubu strany Smer. No a potom sa opakoval známy a mnohokrát odskúšaný scenár. Mikove „úderky“ z Markízy, kde pred tým dlhé roky pôsobil, prišli na „súdržuskú výpomoc“ najmä do televíznej časti RTVS a začali

glajchšaltovať najmä spravodajstvo. Séria hrubých prešlapov a pochybení nikoho nevyrušovala, bezzubá a navyše aj servilná Rada RTVS, až na pár výnimiek, prikryla všetky pochybenia redaktorov a vedenia RTVS. Ba dokonca aj keď prepukol škandal „neutlateľných“

KOMENTÁR

rozmerov, napríklad kauza Lipšicovo stádo, ktoré v plnej ohyzdnej nahote ukázalo, ako funguje slovenská žurnalistická „sebranka“ vrátane tej, ktorá pôsobí vo verejnoprávnych médiách, nič sa nestalo. Akurát zhrzená verejnosť sa dlhšie pozastavovala na extrémne vulgárnom jazyku šéfa spravodajstva RTVS Lukáša Diku. No a čo vtedy urobili kompetentní? Keďže to bol prešlap, ktorý sa len tak utuľať nedal, na chvíľu stiahli „výtečníka“ Diku z obehu. Bol „akože stiahnutý“ a jeho výstupy a spôsob komunikácie mala skúmať nezá-

vislá komisia. Ako sa to skončilo, všetci veľmi dobre vieme. Po tom, ako kauza vychladla, sa Lukáš Diko potichu vrátil do svojej pôvodnej funkcie.

V RTVS sa neplánovalo len spravodajstvo. Po zrušení relácie Pod lampou a odchode prostoduchej „ikony“ bratislavskej kaviarne Hríba stratila táto síce početne marginálna, zato však veľmi vplyvná skupina svoj propagandistický priestor. Návrat Hríba by bol už priveľa, tak sa hľadala akási sofistikovanejšia a tým aj nebezpečnejšia verzia. Tú našli v osobe Michala Havrana a v jeho relácii Večera s Havranom. Vinou tejto relácie získala bratislavská kaviareň monopolný televízny priestor na verejný diskurz.

Potom už len nasledovala frčka za frčkou do nosa zarazenej slovenskej verejnosti. Dramaturgia relácie, výber hostí, ich pomer a relevancia sa dali redukovať takmer na jediný parameter. Museli to byť kamaráti Michala Havrana. Hneď ako sa ubezpečil, že je jeho postavenie „neotrastiteľné“, že je akási „nedotknuteľná posvätná krava“, začal provokovať témami aj spôsobom ich prezentácie. Je skutočné otázne, či „genetický antisemitizmus“ štúrovcov je skutočne téma, ktorou by mala žiť naša spoločnosť, a či na takúto tému boli zvolení naozaj tí najkompetentnejší hostia. Ale to len na ilustráciu.

V marci 2016 prišli voľby a vtedy padli všetky zábrany. V tom čase RTVS dokonale naplnil definíciu Hríba a spol. o verejnoprávnom. Tá hovorí, že verejnoprávne médiá sú verejnoprávne vtedy, ak sa stanú hlasnou trúbou opozície. Presne to niekoľko týždňov až mesiacov po voľbách naplnili predovšetkým moderátori hlavných diskusných relácií Dobšinský a Stržinec.

Takmer ako cez „kopirák“ sa podobná situácia zopakovala aj po spomenutých nešťastných udalostiach, keď verejnoprávna RTVS sa doslova dostala na čelo apriórnych a krajne neobjektívnych kritikov vlády. Novinári, niektorí zamestnanci tohto média odmietli informovať verejnosť, ale stali sa priamymi aktérmi politického zápasu. Zároveň spísali petíciu a chceli oslabenie vlády zneužiť na úplné ovládnutie RTVS. Proti tejto petícii však vznikla „kontrapetícia“, v ktorej viacerí a podstatne mienkotvornejší žurnalisti poukazovali na skutočnosť, že v RTVS je dostatočná sloboda názoru, a niekto len veľmi podlo a účelovo špiní do vlastného hniezda.

Nateraz sa zdá, že prevrat v RTVS nevyšiel a jej „hlasná trúba“ – redaktorka Kovačič-Hanzelová, je v „podmienke“. To však neznamená, že je vyhraté. Cesta RTVS k skutočnej verejnoprávности sa len začala, bude dlhá a zložitá a uvidíme, ako sa nakoniec skončí.

Majdan na slovenský spôsob

Eva ZELENAYOVÁ

Nadácia Antona Tunegu pozývala na spomienku dvadsiateho druhého výročia vraždy Róberta Remiáša. Už samotné znenie pozvánky bolo zavádzajúce, pretože vražda Remiáša sa zatiaľ nedokázala. Ale mimovládka má iný názor. Na mieste tragickej nehody sa stretli ľudia, ktorých najlepšie vystihuje termín havloidi. Využili smrť Remiáša na šírenie agresivity proti inak zmýšľajúcim spoluobčanom, a nie prvý raz. Rovnako ich stmelila smrť novinára Jána Kuciaka a vyštartovali na verejnosť s projektom Za slušné Slovensko. Karolína Farská, jedna z organizátoriek, oznámila, že na jeseň sa presúvajú do regiónov, lebo budú komunálne voľby a oni musia byť pritom. Jej kolega Dávid Straka maturoval na Gymnázium Juraja Hronca v Bratislave a práve toto gymnázium odštartovalo projekt Mečiar na ško-

lách. Ide o výsostne politický scenár pre stredoškólov, čo zákon nedovoľuje, ale čo je havloidom sväté? Zákony? Manuál rozhodne neobsahuje dodržiavanie zákonov.

Ako sa tiež nazývajú? Slniečkari či bratislavská kaviareň. Všetky tieto

POZNÁMKA

prívlasky charakterizujú ľudí, ktorí milujú vlastnú výlučnosť, prospech, pohrdanie prirodzenými zákonmi. Nenávidia authority. Nezastavia sa pred žiadnou, ani pred Bohom. Zosmiešňovanie štátnych, národných a kresťanských symbolov sa stalo prejavom ich modernosti. Stojá za každou zvrátenosťou, za bojom proti vlastnej štátnosti, proti vlastným dejateľom...

Na protestných zhromaždeniach Za slušné Slovensko začali požia-

vakou na vyšetrovanie vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Dnes im ide o predčasné voľby a najnovšie sa zasadzujú proti normalizácii v RTVS. Oni normalizátori verejného a politického života! Avšak na ostatnom pochode 4. mája sa ich v slovenských mestách zišlo výrazne menej. Evidentne strácajú podporu.

V roku 2003 uverejnil Slovenský syndikát novinárov vo svojom bulletinu prehľad európskych štátov, ktoré podporujú pluralitu médií – teda právo občanov na informácie rôznymi spôsobmi. Uviedol, že „subvencovanie tlače je iba jedna z foriem, ktorá pomôže vládám oddaľovať monopolizáciu médií“. Dzurindova vláda ignorovala tento priam návod, ako zabezpečiť v štáte pluralitu médií, a ani Radičovej vláde neurobila nič na prospech informovanosti občanov. Naopak, zlúčila rozhlas a televíziu, aby

prostredníctvom „svojej“ riaditeľky ovládla verejnoprávne médiá.

Slovenská asociácia novinárov v roku 2006 informovala ministra kultúry Mareka Maďariča o nevyhnutnosti zabezpečiť ústavné právo občanov na slobodu slova. Jej predstavitelia predložili ministrom bulletin s ukážkami, ako problém riešia v Európe, ale nič sa nestalo. Naopak, tlačový hovorca ministra si na FB pochvaľoval, ako sa vyčistil mediálny trh od tých, čo tú pluralitu v tlačených médiách ako-tak predstavovali. Totiž do konca Mečiarovej vlády vychádzal jeden denník akože provládny a niekoľko protivládnych. Po skončení prvej Dzurindovej vlády už nejestvoval nijaký protivládny, ale provládne naďalej robili politiku.

V súčasnosti sa vedie masívna kampaň proti strane Smeru. Hlavnopružďové médiá mu už predpovedajú budúcnosť HZDS. Ak by teda aj odišiel z politickej scény, naďalej sa budú venovať vyrábaniu kázov proti nemu. Prečo? Čo mali obidva subjekty spoločné? Neopustili kresťanské a národné piliere v politike. Mečiar založil štát, Fico odmietol Istanbulský dohovor... Naši havloidi dosiahli monopolizáciu médií a proces destabilizácie štátu sa začal. Aj bez majdanu.

SPOZA OPONY

Bitka pri Viedni v roku 1683 sa stala veľkou témou aj pre matičný týždenník – jeho autori poukázali na publikáciu a film, ktorý v mnohom pokrýva biele, doteraz ani tak nie neznáme ako väčší zamlčované okolnosti porážky Turkov pod Viedňou. Neodohrala sa bez účasti našich predkov, ako píše SNN 17/2018 z 28. apríla. Nemusíme, ba nesmieme prenechať našu účasť na tvorbe dejín strednej Európy iným. Nesmieme sa nechať vytláčať z týchto dejín do bezdejinnosti...

Koho hlbšie zaujíma táto tematika, má možnosť v matičnom kníhkupectve zaobstarať si knihu s rovnomeným názvom. A informácie z článkov autorov SNN si overiť na širokom plátne historického rozprávania. Ten, kto využil krásne dni voľna na rozhraní apríla a mája a dostal sa na miesta spojené s bitkou o Viedeň, môže nadobudnúť dojem, že hlavné zložky protitureckého úderu, hlavné sily víťazstva na Turkami hovorili len po poľsky. Človek sa ešte len blíži počet-

nými zákrutami cesty na vrch Kahlenberg, jedno z najpôvabnejších vyhlídkových miest nad Viedňou, odkiaľ za dobrého počasia vidno až Malé Karpaty, a už si musí pri šoférovaní dávať pozor pred kavalkádou veľkých

poľských vojsk – jazdeckým vojom, ktoré valiac sa zo svahu Kahlenbergu uštedrili tureckým vojskám zdruvujúci úder. Pravda, rakúsky sprievodca vám môže s nemalou hrdosťou povedať, že rozhodujúca fáza

politickej scény Európy. Komu to treba po voľbách v Maďarsku, Rakúsku či Nemecku dnes ešte vysvetľovať?

Lenže tá karavána plných autobusov z Poľska ráno smerovala do chrámu na Kahlenbergu

v dejinách trikrát rozdelili veľmoci. Pilsudski však nezachráňoval vlasť a jej kresťanskú podstatu tu na Kahlenbergu, kde má tabuľu. Poliáci, vlastenci, národovci, katolíci a iste aj poľskí nacionalisti ho kladú na úroveň kráľa Sobieskeho. Nikomu z nich netreba vysvetľovať, že Pilsudski zachráňoval kresťanstvo vtedy, keď v roku 1920 na hlavu porážal Červenú armádu pod velením neskorších sovietskych maršalov Buďoného a Tučačevského, zahnal ich jednotky spod Varšavy a posunul poľské hranice o stovky kilometrov k Moskve. Inak sa veta o záchrane kresťanstva vysvetľovať nedá, len ako porážka sovietov, Červenej armády. Oného boja, na ktorom sa vtedy zúčastnil na poľskej strane aj francúzsky pozorovateľ de Gaulle, neskorší generál a francúzsky prezident. Prvý francúzsky prezident, ktorému dokonca aj vtedajšie socialisticko-komunistické Poľsko prestrela v roku 1967 červený koberec, aby mohol vzdať hold v priestoroch krakovského kráľovského zámku pred urnou maršala Pilsudského.

Prečo chodím na poľské pobožnosti

Dušan D. KERNÝ

turistických autobusov. Všetko s poľskými značkami. Našťastie, parkovisko majú osobitné.

Masa stoviek mladých i starších smeruje nie na vyhlídkovú plošinu, ale do kostola. Stojí tu na pamäť onej bitky. Tento fakt je dlhé roky známy. Človek musí s rešpektom hľadieť na tabule na priečelí katolíckeho chrámu. S rešpektom nielen k poľským dejinám, ale k úsiliu udržať historickú pamäť. Prvá tabuľa je zasvätená poľskému kráľovi Sobieskemu. Stál na čele

bitky bola už zavřená a Poliáci vedno so svojim kráľom prišli už takrečeno po funuse. Ale to slovenský návštevník berie ako jemu dobre známy spor o tom, kto a čo v dejinách rozhodol. Faktom je, že Ján Sobiesky pri tom bol. Poliáci prispeli k záchrane Európy a kresťanstva. V dnešnej Európe je spor o tom, aký veľký bol podiel poľského kráľa Sobieskeho, malicherný. Dnes sa v Európe nielen vedú debaty na tému islamu a moslimov, ale je to súčasť zmeny

na poľskú pobožnosť. Neboli to turisti. Bol to pútnik. Pred chrámom kľačali pod tromi tabuľami. Prvá je venovaná kráľovi Sobieskemu, druhá návšteve pápeža Jána Pavla II. a tretia poľskému revolucionárovi, mužovi hodnému prirovnania ku kráľovi Sobieskemu, obnoviteľovi vlasti a poľskej armády – maršalovi Pilsudskému. Ten, ako je známe, stál na čele Poľska po jeho novom vzniku po prvej svetovej vojne, na čele toho Poľska, ktoré si predtým

SEBAOBRAÑA

Od prvého mája tohto roka nastali zmeny v spoločnosti, ako, komu a za akých okolností možno prenajať poľnohospodársku pôdu. Cieľom opatrenia je podľa ministerstva poľnohospodárstva zaviesť „poriadok do nájomných vzťahov a obmedziť špekulácie s prenájomom poľnohospodárskej pôdy“. Malí i strední poľnohospodári a samostatne hospodáriaci roľníci sa k poľnohospodárskej pôde dostanú ľahšie. Každý jeden nájomný vzťah bude musieť byť písomne deklarovaný formou nájomnej zmluvy.

Koniec špekulantom

„Poľnohospodárska pôda je základnou komoditou v agro-sektore. Doteraz nastavené znenie zákona často zneužívali špekulanti, aby získali poľnohospodársku pôdu na nepoľnohospodárske účely alebo aby pýtali od poľnohospodárov premščené sumy za nájom. Témy dnešných dní sú aj dôsledkom nesprávneho nastavenia tohto zákona v minulosti. Novelou sme vyšpecifikovali viaceré oblasti, kde sa v praxi vyskytovali komplikácie. Zlepšili sme tiež možnosti získať poľnohospodársku pôdu pre malých i stredných farmárov a samostatne hospodáriacich roľníkov,“ vysvetľila Gabriela Matečná, podpredsedníčka vlády a ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Výraznou zmenou v zákone je koniec automatického predĺžovania nájomných zmlúv. Na automatické predĺžovanie nájomných zmlúv sa sťažovali najmä bežní občania a menší poľnohospodári, ktorí sa preto nevedeli dostať k vlastnej pôde. Dokonca museli veľmi komplikovane a v dostatočnom časovom predstihu nájomné vzťahy vypovedať. Na druhej strane – ak si nájomca riadne a včas plnil svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy, má naďalej prednostné právo na uzatvorenie novej nájomnej zmluvy za nájomné v zvyčajnej výške.

Novela zákona tiež upravuje maximálnu lehotu nájmu. Doteraz zaužívaných dvadsaťpäť rokov skrácuje na pätnásť rokov. Od prvého mája 2018 sa upravuje aj dĺžka výpovednej lehoty, a to v prípade, že ide o nájom pozemku určitého na poľnohospodárske ciele pri prevádzkovaní podniku dohodnutý na neurčitý čas. Novela v tomto prípade jasne stanovuje výpovednú lehotu na päť rokov.

Úprava právnej normy prináša poriadok aj do samotných pojmov. Vymedzuje, za čo sa považuje pozemok vhodný na poľnohospodárske ciele. Nikto tak už nebude môcť obchodovať s poľnohospodárskou pôdou a následne ju predávať ako stavebné pozemky. Ak vymenúvame pozitívnu novú právnu normu, potom treba ešte spomenúť aj skutočnosť, že na jej základe sa dá oveľa jednoznačnejšie stanoviť výška obchodnej „spravidlivého“ nájomného za prenajatú pôdu.

(ib)

Foto: archív autora

Pavol ŠCENSŇÝ, riaditeľ spoločnosti Cimbalák – Mäsovýroba Bardejov

Z potravín sa nesmie vytrácať kvalita

Zhováral sa Emil SEMANCO – Foto: autor

Pavla ŠCENSŇÉHO už niekoľko rokov vídam v partii amatérskych futbalistov, ktorí raz postupujú a inokedy „vypadávajú“ z tých najnižších súťaží. Oblieka brankársky dres a spolu s ďalšími rovnakými športovými nadšencami si raz v roku doprajú sústredenie v prajnom prostredí Pienin, kde sa naozaj intenzívnym viacfázovým tréningom pripravujú na budúce zápasia na dedinských ihriskách v okolí Bardejova. Tak to bolo pod Troma korunami pri Dunajci aj nedávno. Netušil som, že vari najvyšší muž z tej futbalovej partie je generálny riaditeľ známej potravinárskej firmy, produkty ktorej možno nájsť v obchodných reťazcoch po celom Slovensku, ba aj v hlavnom meste Slovenska. Keďže v Lesnici sa chmeľovskí futbalisti seriózne pripravovali na návrat na zelené trávniky a na opätovné zapojenie do súťažného kolotoča, na zoznámenie a rozhovor o boľáčkách nášho potravinárstva sme si našli čas akosi úchytkom, až keď sa sympatickí mladí muži lúčili s výborne disponovaným a vybaveným penziónom Jána Gondeka a jeho regeneračným zázemím. Aj keď sme nehovorili o futbale, Pavol Šcensný ani pri neprijemných otázkach z seba nezaprel športovú, bojovnú národu...

• Nie tak dávno sme dokázali doma vyrobiť celý sortiment potravín, ba boli sme v ich produkcii sebestační. Dnes mnohé dovážame a neraz nie v požadovanej akosti. Dokonca sa potvrdilo, že nás producenti alebo obchodníci na západe klamú a posielajú k nám produkciu horšej kvality. Ako hľadáte na tento jav?

Dá sa o tom písať celé stránky, ale aj zhrnúť jednou vetou. Nemáme družstvá. Kde-tu ešte poľnohospodárske podniky existujú, ale na severovýchode Slovenska je ich ako šafranu. Aj pre zánik mnohých niekdajších roľníckych družstiev Slovensko už niekoľko rokov nie je sebestačnou krajinou v produkcii potravín. V minulosti družstvá produkovali nielen základné, vstupné suroviny, na čo nadväzoval potravinársky priemysel, ale úzko súviseli, ba priam podporovali strojársky, textilný aj obuvnícky priemysel. Ľuďom dávali prácu aj zárobok. Slováci tak mohli konzumovať viac slovenských produktov a podporovať náš trh. Dnes je situácia iná. Výraznú vnútroštátnu podporu získavajú a majú štáty, ktoré na územie Slovenskej republiky dovážajú mäso alebo výrobky z neho a slovenský výrobca by aj pri existujúcich družstvách a bitúnkoch nevedel zamestnancov primerane finančne odhodnotiť – zaplatiť. V súčasnosti je to tak, že nejednotná legislatíva určuje cenovú politiku. Slovenský výrobca sa predáva dovtedy, kým nepride k cene (zvlášť v našom regióne). A keďže u nás je nedostatok vstupných

Bardejovské sídlo firmy Cimbalák, ktorá zásobuje slovenský trh mäsom a mäsovyimi výrobkami už dvadsaťpäť rokov.

surovín, výrobcovia, producenti sú nútení kupovať túto surovinu aj zo zahraničia, kde je i cenovo dostupnejšia. Od tejto ceny sa odvíja aj cena konečného výrobku. Svoju úlohu v tom zohrávajú aj obchodné reťazce, ktoré tlačia cenu konečného výrobku nadol. Sledujú svoj záujem – svoj choson, a tomu podriaďujú počínanie, „obchodnú politiku“ aj rokovania s dodávateľmi. Nie vždy je však ich počínanie ľaliové, keďže rozhoduje zisk.

• Nedávno sa o vašej bardejovskej firme Cimbalák v súvislosti s jedným z jej ťažiskových produktov – so spišskými párkami, objavili v médiách nelichotivé hodnotenia. Je možné, aby ste natoľko riskovali jej povest'

Informácie v médiách neboli úplné ani pravdivé. Do dnešného dňa nám neposkytli nijaké údaje, ktoré by dokazovali, kde náš výrobok zakúpili a kde hodnotili; nedoručili nám ani výsledky laboratórnych analýz. O korektnosti sa neďa hovoriť. Navyše pred kritickou medializáciou nás vopred neinformovali. Certifikačný orgán Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky (ŠVPS SR) nám certifikát napriek takmer mediálnej škandalizácii na tento produkt nezrušil. Len nám ho pozastavil do ďalšej následnej kontroly, ktorá však uvádzané nedostatky

nepreukázala. Počas stretnutia na Ministerstve pôdohospodárstva SR zaznelo aj to, že išlo o úmyselné poškodenie mena daného výrobku. Pri osobnom rokovaní s ústredným riaditeľom ŠVPS SR nám bolo prisľúbené, že verejnosť bude o výsledkoch kontroly informovaná i o úmyselnom poškodení našej spoločnosti súkromnou asociáciou a takto sa očistiť nielen meno firmy Cimbalák, ale aj povest' ostatných výrobcov i samotného výrobku, ako jediného chráneného ochrannou známkou. No do dnešného dňa tak neurobili.

Generálny riaditeľ Pavol ŠCENSŇÝ.

• Vyslovené slovo je ako obsah zubnej pasty – už sa neďa vziať späť... Aj s tendenciou, nepodloženou kritikou je to u nás tak. Ľudia sú náchylní uveriť tomu, čo zaznie najškôr, menej už argumentácii tých, ktorých ohováranie či celkom nepravdivé tvrdenia poškodili. Ako teraz presvedčíte spotrebiteľov o pravdivosti svojho firemného loga: Kvalita, ktorá chutí?

Sme na trhu vyše dvadsaťpäť rokov. Za štvrtstoročie sme si vybudovali dobré meno nielen v regióne. Ako povinnosť si kladieme štandardnú a nadštandardnú kvalitu výrobkov. Na severovýchode Slovenska však nie je taká kúpyschopnosť ako na západe republiky, preto máme kategórie výrobkov pre všetky skupiny obyvateľstva. Verím, že v našej firme aj napriek tlakom zahraničných reťazcov – s ktorými je ťažko, ale bez nich to momentálne nejde – bude na prvom mieste kvalita, ktorá chutí.

Sme na trhu vyše dvadsaťpäť rokov. Za štvrtstoročie sme si vybudovali dobré meno nielen v regióne. Ako povinnosť si kladieme štandardnú a nadštandardnú kvalitu výrobkov. Na severovýchode Slovenska však nie je taká kúpyschopnosť ako na západe republiky, preto máme kategórie výrobkov pre všetky skupiny obyvateľstva. Verím, že v našej firme aj napriek tlakom zahraničných reťazcov – s ktorými je ťažko, ale bez nich to momentálne nejde – bude na prvom mieste kvalita, ktorá chutí.

MEDZI NAMI

Honba na manažment RTVS obrazne pripomína časy inkvizície. Stredoveký hon na čarodejnice mal svojich fanatických udavačov a terajší mediálny hon na Reznika má fanatických politických naháňáčov. Objektom honu nie je už len legitímne zvolená vláda, ale aj inštitúcia, ktorá by mala byť verejnoprávna, nezávislá, národná a kultúrna, ako kaže zákon. Iniciátori honu sú podľa všetkého Matúš Kostolný, šéfredaktor Denníka N, a Beata Balogová, šéfa Sme, pretože pod výzvou proti tzv. šikane a umlčavaniu dlhoročných novinárov sa v RTVS takmer bez zvyšku podpísali celé ich redakčné kolektívy.

Previažanosť bývalej rádiotelevízie Václava Miku, najmä jej spravodajskej zložky s liberálnymi periodikami, sa prejavila v plnej nahote: ukazuje sa, že tvrdé jadro Lipšicovho stáda má stále svoje „novinárske“ zázemie reprezentované v RTVS bakalárkou Zuzanou Kovačič Hanzelovou, v Denníku N Monikou Tódovou a v televízii JOJ Janou Krescankou Dibákovou. Pravdaže, niekdajšia politická úderka na linke Lipšic, Grendel a spravodajstvo RTVS stratila na časovej osi svoju platnosť a podľa vonkajších prejavov štekajúcich novinárskych ratlíkov sa transformovala na Matovičovo stádo. Mimochodom, fanatická zúrivosť,

s akou sa prejavujú na tlačovkách „novinárky“ Tódová a Hanzelová, pripomína duchovné výlevy exhibicionistu Matoviča. O novinárskej etike týchto mladých dám škoda hovoriť.

Čo sa vlastne v RTVS stalo, čo zdvihlo adrenalín časti redaktorov

Mediálny hon na čarodejnice

Ludovít ŠTEVKO

RTVS a časti novinárskych politických kruhov z liberálnych médií? Vedenie RTVS nepredĺžilo zmluvy štyrom externým redaktorom spravodajstva a bojachťivú redaktorku Kovačič Hanzelovú preradilo na iný nepolitický spravodajský post. Rozhodnutie vedenia bolo bez debaty zákonné a prirodzené, pretože redaktori spravodajstva by mali byť so svojím zamestnávateľom v internom, a nie v externom vzťahu. Je normálne, ak sú vo verejnoprávnom médiu externistami dramaturgia, kameramani a režiséri, ale spravodajskí redaktori sú osobitná kategória televíznej profesie, ktorej výkon a požadovaná nestrannosť nemôže ovplyvňovať externé politické prostredie. Toto nepriame politické ovplyvňovanie spravodajstva zo

strany externého prostredia je vždy hrozbou pre verejnoprávnosť.

Vylúčenie Hanzelovej (abiturientky prvého stupňa vysokoškolského štúdia) z denného politického informovania nestojí za reč. Táto pani by mala ukončiť svoje neúplné novi-

árske vzdelanie na niektorej zahraničnej univerzite, povedzme v Kalifornii, kde prednáša novinárska kapacita emeritný profesor Michael Schudson. Tento klasik žurnalistiky je autorom knihy Sociológia spravodajstva, v ktorej nabáda novinárov, aby oddeľovali fakty od dojmov. Píše: „Objektívne spravodajstvo má byť skôr pokojné než plné emócií a má umožňovať rovnakú šancu na vyjadrenie všetkým relevantným aktérom sporu. Úlohou novinára je podávať správy bez akéhokoľvek vlastného komentára a skresľovania...“ Je otázkou spytovania novinárskeho svedomia Hanzelovej aj niektorých nedovzdelaných redaktorov spravodajstva RTVS, či sa nájdu v slovách Michaela Schudsona. Našlo by sa veľa praktických príkladov, že nemalá časť z nich nesplňa ani základné etické

princípy žurnalistiky. Za všetkých hovorí voľnoštýlové novinárstvo Braňa Dobšinského, ktorý si svoj moderátorský výkon v rozhlase zamieňa so zákonopými útokmi na bodáky.

Sme svedkami, ako sa na dennej báze konštruuje pred očami verejnosti mediálna realita vzdialená od reality, ktorou žijú obyčajní ľudia mimo politiky. To, čo sa dnes deje, je vlastne po vzniku Slovenskej republiky logickým výsledkom predchádzajúcich rokov, v ktorých nám chýbali kvalitné mediálne zákony, kvalitná príprava novinárov na vysokej škole a s tým súvisiace vedomie mediálnej zodpovednosti. Boj o ovládnutie verejnoprávneho média, poslednej zákonom proklamovanej ustanovizne politickej plurality, charakterizujú aj dnešné útoky proti súčasnému manažmentu RTVS, ktorý sa podujal na neľahkú prácu – očistiť spravodajstvo od nositeľov stranícko-politických tričiek a kriklúňov liberálneho zafarbenia.

Keď v roku 1998 Dzurindova garnitúra na čele s riaditeľom STV Mateřákom prepusťla všetkých šéfredaktorov a zatvorila na dvadsiatom ôsmom poschodí v Mlynskej doline mnohých vyhodených redaktorov spravodajstva, médiá hlavného prúdu mlčali. Dnes využívajú smrť novinárskeho eléva Kuciaka, bezdôvodne vyvolávajú studenú vojnu proti vedeniu RTVS. Skúsenému manažérovi Jaroslavi Rezníkovi treba držať palce, aby nevdal boj o verejnoprávnosť.

Moskva odmieta sprostredkovateľov na urovanie sporu so Západom

Kto a ako živí konflikt v Sýrii

Dušan D. KERNÝ – Foto: internet

Udalosti sedemročnej vojny v Sýrii, ktorá sa začala dodávkami zbraní americkej CIA „sýrskej demokratickej opozícii“ na boj proti diktátorovi, nám názorne ukazujú rozmery mnohostranného konfliktu, do ktorého sú zatiahnuté mnohé krajiny a členstvom v medzinárodných organizáciách aj Slovenská republika.

Verejnosť to najvýraznejšie sleduje v masívnom spravodajstve plnom obviňovania, kto a ako vlastne použil zakázané chemické zbrane. Terajšia kampaň, ktorá má vyjasniť pôvod chemického útoku v predmestí sýrskeho hlavného mesta, úplne odsunula do pozadia fakt, že to bola Ruská federácia, a menovite minister zahraničných vecí Lavrov, ktorý na podnet amerického partnera Kerryho v predchádzajúcej Obamovej vláde doviedol Sýriu k tomu, aby sa pod medzinárodným dohľadom vzdala všetkých chemických zbraní.

Teraz sa vedie prudký medzinárodný politický propagandistický a diplomatický boj a zaznievajú príkre výhrady voči Sýrii a jej podporovateľovi – Rusku. Rusko má zároveň svoje problémy v dramatickom konflikte okolo otravy bývalého ruského dvojitého agenta žijúceho v Británii. Cieľom tejto kampane, v ktorej sa so spojencami v Európskej únii a v Severoatlantickej aliancii NATO solidarizovala aj Slovenská republika, zrejme môže byť dosiahnutie delegitimizácie Ruskej federácie. Osobitne na pôde OSN, kde je Rusko stále stálym členom kľúčového orgánu – Bezpečnostnej rady OSN, v situácii, keď sa množia úvahy o tom, ako by sa mohlo do tohto orgánu posunúť Nemecko.

■ RAKÚŠANKA V MOSKVE

V tejto situácii je zaujímavé pozrieť sa na pozície susedného Rakúska s jeho novou vládou, v ktorej hlavné liace zahraničnej politiky drží kancelár Kurz. Ministerka zahraničných vecí Kneisslová, považovaná len za vykonávateľku direktív, sa stala prvou členkou vlády členského štátu Európskej únie, ktorá cestovala na rozhovory do Moskvy. A to ako predstaviteľka významného štátu

Ruský vojenský vplyv v Sýrii je evidentný. Mnohí Sýrčania ho vítajú a považujú Rusov za jediných, ktorí dokážu poraziť terorizmus.

Únie, ktorý sa nepridal k „solidarite“ EÚ v masívnom vypovedávaní ruských diplomatov. V takejto situácii smerovala ministerka do Moskvy sprevádzaná očakávaniami, že Viedeň aj ako sídlo významných medzinárodných organizácií môže zohrať nejakú sprostredkovaciu úlohu v chaoze správ zo Sýrie, ktoré sa týkajú chemických zbraní, ale aj v celkovej atmosfére rastúceho napätia medzi Ruskom a Západom. A rakúsky kancelár Kurz medzitým telefonoval nemeckej kancelárke Merkelovej i ruskému prezidentovi Putinovi, aby dal najavo rakúsku ochotu prispieť „diplomatickou aktivitou“ na vytváranie nástrojov dôvery a k zníženiu napätia a diplomatickým iniciatívam na riešenie sýrskeho konfliktu.

Rakúsko vyhlásením kancelára a cestou ministerky do Moskvy vlastne zabilo dve muchy jednou ranou. Ukázala sa zahraničnopolitická

aktivita a oprášila povest' Rakúska ako sprostredkovateľského mosta. Je to dobrý marketing pre ministerku.

■ ČO PONÚKA VIEDEŇ?

Otázkou zostáva, čo by Viedeň okrem diplomatickej pohostinnosti, diplomatickej gastronómie ponúkla, ak by bola miestom nejakých rokovaní o sýrskom konflikte. Sergej Lavrov, jeden z najskúsenejších suverénov na svetovom diplomatickom parkete, odkázal rakúsku sprostredkovateľskú nádej do reálnych kolají: „Nevidím nijaký priestor medzi Západom a Ruskom na sprostredkovanie, to, čo je v Sýrii potrebné, je oveľa väčší priamy dialóg medzi účastníkmi konfliktu.“ Skúsena ruská diplomacia však, samozrejme, nenechala ministerku Karin Kneisslovú odísť naprázdno. V tejto fáze sa musela uspokojiť s lichotivým ruským ocenením, ako veľmi si Moskva váži rakúsku

úsilie o zlepšenie medzinárodnej atmosféry, aj to, že sa zasaduje za vyriešenie konfliktu. Na druhej strane si Rakúšania nemôžu robiť ilúzie. Nevypovedali sice ruských diplomatov vzhľadom na výnimočné postavenie Viedne ako sídla medzinárodných organizácií, ale ich pokus ustanoviť sa za hybateľa medzinárodnej politiky budú musieť vyvážiť veľmi jednoznačným prihlásením sa k Západu a že o ich orientácii nemôže byť najmenšia pochybnosť. Teda že veľká politika EÚ a NATO sa robí inde, a nie vo Viedni.

■ SEBAVEDOMÉ RUSKO

Lavrovove jasné slová o tom, že Rusko nepotrebuje nijakého sprostredkovateľa v konflikte so Západom, sa súčasne stali odmietnutím rakúskych predstáv, resp. akýchkoľvek predstáv, že sebavedomá putinovská Ruská federácia by sa cítila odkázaná na sprostredkovanie kohokoľvek, že by sa dostala do situácie, keď si nevie poradiť sama. A osobitne pokiaľ ide o Sýriu. Rusko, jeho podpora prezidentovi Assadovi, je vlastne jedným z rozhodujúcich mocenských faktorov. Veď ani raketový útok troch spojencov – USA, Británie a Francúzska – nespôsobil nijakú zmenu v pomere síl v oblasti. Naopak, sýrska armáda niekoľko dní po raketovom útoku troch štátov NATO, ktoré nemali nijaké krytie súhlasnou rezolúciou OSN, donútila ofenzívou ku kapitulácii posledných rebelov okolo Damašku. Pritom išlo o oblasť asi osem kilometrov južne od hlavného mesta, ktorú kontrolovali najmä extrémisti z tzv. islamského štátu. Takže, ak by boli útoky troch štátov NATO výrazne oslabili sýrsku armádu, respektíve ich dôsledky by pomohli tým teroristom, o ktorých v NATO všetci vyhlasujeme, že sú hrozbou a že bojujeme najmä proti nim..

Požičiavanie peňazí v bankách ako na bežiacom páse musí prestať

Slováci sú rekordéri v zadlžovaní

Róbert HÖLCZ – Foto: internet; www.ta3com

Posledná analýza finančného sektora Národnej banky Slovenska hovorí, že aktuálna zadlženosť slovenských domácností sa už stáva veľkým rizikom aj pre bankový sektor, a preto musí konať. Dlh domácností už dokonca rastie rýchlejšie ako ich príjem, čo v konečnom dôsledku môže popri bankách ohroziť aj smerovanie slovenskej ekonomiky. Pred vyše desiatimi rokmi si Slováci požičiavali menej ako ostatní obyvatelia V4. Trend sa však v ostatných rokoch výrazne zmenil. Príčiny treba hľadať nielen vo zvyšovaní miezd, ale aj cien nehnuteľností, v nižšej ponuke nových bytov, ako je dopyt po nich a, samozrejme, v doterajšej úrokovej politike komerčných bánk, ktoré ešte donedávna požičiavali všetkým ako na bežiacom páse.

FINANČNÝ SERVIS

Na riziká tohto stavu už upozornili aj medzinárodné inštitúcie, akými sú Európska centrálna banka a Medzinárodný menový fond, a tak od leta tohto roka sa doterajšie benevolentné podmienky pri hypotekárnych spotrebných úveroch budú meniť.

■ PRÍSNEJŠIE PODMIENKY

Rekordná zadlženosť nie je novinka, konštatujeme ju viac rokov, preto je prirodzená otázka, prečo NBS tak neskoro reagovala na terajší úverový ošiaľ, najmä keď vieme, čo spôsobila hypotekárna kríza na druhej strane Atlantiku. Podľa všetkého chcela komerčným bankám pomôcť pri dosahovaní ziskovosti, keďže na úrokovom rozdiel už nedokázali zarobiť, a tak NBS nemala nič proti tomu, keď

hypotéky sa najprv poskytovali na sto percent z ceny nehnuteľnosti.

Od júla tohto roka sa podmienky poskytovania hypotekár-

ných úverov zásadne zmenia. Maximálna výška požičaných peňazí na kúpu nehnuteľnosti, kam sa budú započítavať všetky hypo-

téky, spotrebné úvery a dlžoby na kreditných kartách, by nemali presiahnuť osemročný čistý príjem žiadateľa. Na tento rok platí, že klientovi musí po zaplacení všetkých splátok zostať aspoň pätnásť-percentná rezerva z čistého príjmu, ktorá sa od júla zvyšuje na dvadsať percent.

■ MLADÍ Z VLASTNÝCH

Tieto opatrenia sa najviac dotknú mladých klientov, ktorí budú môcť žiadať o úvery len za podmienky, že okolo dvadsať percent z ceny nehnuteľnosti budú hradiť z vlastných úspor. Pri terajších úrokových sadzbách na vklady však nemajú príliš veľkú motiváciu šetriť na termínovaných účtoch, ale na iných bankových produktoch, ktoré však neposkytujú bankovú ochranu vkladov. Ak by vláda chcela v tejto oblasti mladým klientom pomôcť, mohla by prijať opatrenie, aby mohli povedzme kupovať štátne sporiace dlhopisy, ktoré sú úročené vyššie ako spomínané termínované účty, navyše ich výnos by mohol byť oslobodený od dane.

V súvislosti s očakávanými vyššími úrokovými sadzbami na požičané peniaze po skončení fixácie budeme zvedaví nielen o koľko percent sa zvýšia, ale aj ako budú banky reagovať na ich prípadné nesplácanie, a napokon ako sa do tohto procesu zapojí vláda očakávanými opatreniami na prospech mladých občanov.

NA MARGO

Nemožno neregistrovať, ako sa zostruje medzinárodný slovník; neraz sa ocitáme vo svete úplne nových slov, jedovatých výrazov zrodených zo sporov, z konfliktov, neprečitateľného ostrého napätia. V tejto situácii sa však odohrávajú aj pozoruhodné gestá. Rumunská diplomacia rieši čosi nezvyčajné. Keďže rumunské veľvyslanectvo v Damasku, hlavnom meste Sýrie, zastupuje záujmy Francúzska, dostalo po nedávnom raketovom útoku proti Sýrii balíček s listom oznamujúcim, že sýrsky prezident Baššár al-Assad vracia jedno z najvyšších a najprestížnejších francúzskych vyznamenaní – Rad Čestnej légie, brilantový veľkokríž hodil takrečeno Parížu pod nohy...

Nečestná čestná

Je to jedna z najpozoruhodnejších epizód krvavej vojny s miliónmi utečencov, s miliónmi trpiacich v štáte, o ktorom je otázne, či sa udrží v doterajších hraniciach. V štáte, ktorý je prvý a jediný, na území ktorého vedie členský štát NATO – Turecko – bez akéhokoľvek súhlasu vojenskej operácie s nasadením tankov a letectva. V tejto situácii siahol sýrsky prezident ku gestu, ktoré si nemožno nevšimnúť – zriekol sa veľkokríža Čestnej légie so slovami, že vracia toto vyznamenanie, lebo preňho nie je nijakou čťou nosiť vyznamenanie štátu, ktorý je otrokom Spojených štátov amerických. Inými slovami dal najavo, že Francúzsko sa bez potvrdenia faktov o chemických útokoch a bez snahy získať medzinárodný súhlas, súhlas inštitúcií Organizácie Spojených národov, pridal k USA a k jeho leteckým útokom.

Assadovo gesto je výsostne politické. Poukazuje na politiku Francúzska, na dvojtvárnosť politiky a diplomacie, ako to už vo svete chodí. Assad dostal rad od francúzskeho prezidenta Jacquesa Chiraca, toho prezidenta, ktorý sa odmietol pridať vedno s nemeckým kancelárom k americkému útoku proti Iraku, lebo ho OSN neschválila. Vyznamenávanie sa odohralo v najslávnejšej kulise Francúzska – pri veľkolepej vojenskej prehliadke na deň dobytia Bastily 14. júla, francúzsky prezident pobožkal Assada symbolicky na obe lica – scéna, aká sa nezabúda. Pravda, Čestná légia sa neudeluje z morálnych pohnútok, dostávajú ju cudzinci, ktorí sa zaslúžili o dobré vzťahy s Francúzskom. Vynimá sa na hrudi talianskeho fašistu Benita Mussoliniho či na hrudi španielskeho diktátora Francisca Franka alebo rumunského vládcu Nicolaea Ceausescu. V roku 2010 ňou prezident Sarkozy počtil gabunského prezidenta Aliho Bonga – ako sa vtedy pošuškávalo – zrejme za zásluhy pri sfaľovaní volieb. Zo známych ľudí odobrali Čestnú légii americkému cyklistovi Lance Armstrongovi za dopingové prehršky na slávnych cyklistických pretekoch Tour de France. Ale Assad je prvý, ktorý vyznamenanie vracia sám ako nečestné.

(ddk)

GLOSA

Ak bol voľakedy synonymom informovaného občana človek, ktorý počúval rozhlas, pozeral televíziu a najmä – pozorne čítal dennú tlač, dnes k spomínaným informačným zdrojom musíme prirátat internet. Ba dalo by sa povedať, že by mal byť pomaly uvádzaný na prvom mieste. No a práve internet a jeho čoraz dôležitejšia súčasť vo forme sociálnych sietí odráža mimoriadne markantne fakt, že sme svedkami doslova explozívneho nárastu polarizačných tendencií.

Peklo polarizácie

Polarizácia vo svojich extrémnych formách nie je vynálezom 21. storočia. Odjakživa bola prítomná v živote spoločnosti, a to vo chvíľach, keď dochádzalo k revolučným zmenám. Jej klasickým prejavom je eliminácia jednotlivých odtienkov a stupňov daného javu. Napríklad prestáva sa hovoriť o xenofóbnych tendenciách, o takzvanej latentnej xenofóbii či špecificky zameranej xenofóbii na základe náboženstva či sexuálnej orientácie. Jednoducho sa vníma stav, keď xenofóbia buď je, alebo nie je. Čierna a biela, plus a minus. Prejavuje sa to najmä na sociálnych sieťach, kde je fenomén takzvaného „nálepkovania“ mimoriadne vypuklý. Časté významné posuny oproti pôvodnému významu slova sa vôbec neberú do úvahy. Ak niekto po neblahých osobných skúsenostiach napríklad s rómskym etnikom má voči nemu výhrady, tak je paušálne označovaný za xenofóba a následne často aj za rasistu, aj keby bol členom hypotetickej „Slovensko-vietnamskej spoločnosti“. Tento tvrdý polarizačný jav je dôsledkom silného nultia v spoločnosti, nultia väčšinou umelo vyvolávaného a živého zvonku, cieľom ktorého je destabilizácia. V našich podmienkach má táto polarizácia ešte jeden špecifický rozmer. Tým je fakt, že prakticky všetky relevantné tlačové médiá sú kritické voči vládnej koalícii. Podľa klasických poučiek o novinároch ako o „strážnych psoch“ demokracie by to nebolo nič čudné, no táto kritickosť sa zachovávala, aj keď dotyčné politické subjekty boli v opozícii. Vtedy naopak tlač zaujala k vláde zmiernivý postoj. Keď si danú situáciu rozanalyzujeme, zistíme, že v našom prípade je trňom v oku pranárodný postoj a výhrady k niektorým krokom Bruselu, akými sú napríklad kvóty na migrantov, nezodpovedná gender agenda či snaha o demontáž národného charakteru najmä postkomunistických štátov. Keďže volebné výsledky sú pre isté skupiny trvalo trňom v oku a demokratický spôsob zostavovania vlády nie a nie priniesť im vyhovujúce výsledky, uchylujú sa k spomínanej polarizácii spoločnosti v snahe vyvolať už spomínaný chaos. Umelé delenie ad absurdum, zúžené na čierne a biele, dobré a zlé už, vopred vylučuje diskusiu a slúži najmä na spoločenskú ostrakizáciu domnelých protivníkov. Tak ako to bolo v polovici tridsiatych rokov v Nemecku či začiatkom päťdesiatych rokov u nás. Ovocie tejto polarizácie poznáme z dejín. Je len na nás, či necháme veci dôjsť až tak ďaleko.

Marek DANKO

S literátom Milanom AUGUSTÍNOM o geopolitickom význame Slovenska

Nepestujme si komplexy bezvýznamnosti

Zhovárať sa Maroš M. BANČEJ – Foto: autor

Milan AUGUSTÍN je slovenský výtvarník, umenovedec, historik, publicista, cestovateľ, autor literatúry faktu a spisovateľ. Dosiť napísal a vydal vyše dvadsať kníh – od literárnych esejí cez literatúru faktu až po historické romány. Z polohy autora literatúry faktu v niektorých svojich knihách prešiel do formy doplnenej beletristickým rozprávaním.

• Vo viacerých vašich knihách literatúry faktu ponúkate čitateľom pohľad na geopolitické rozmery historických udalostí. Je z tohto geopolitického hľadiska Slovensko skutočne takou „malou“ a pre globálne politické dianie vonkoncom nezáujmavou krajinou, ako nám tvrdia protežanti „veľkej Európy“?

Čo je to, prosím vás, tá veľká Európa? Pozrite sa na mapu Francúzskej Polynézie, ktorá sa v Tichom oceáne javí ako malý fliačik, ale ak ju prirovnáte k mape „veľkej Európy“, tak je rovnako veľká ako celá Európa až po masív Uralu. Všetko je dávno relatívne – aj veľkostné pomery svetadielov, nieto štátov a štátikov. To len mnohí z nás majú akési komplexy malosti a tie extrapolujú na našu krajinu. Dobrého veľa nebýva, a mne úplne stačí naša krajina, len aby sme sa vedeli o ňu dostatočne dobre starať a vážiť si ju, veď z nej sme vzišli, tu sme sa narodili. A aj keď mnohí z nás odídu doďaleka, stále v sebe budú nosiť ten kus svojej rodnej hrudy, svojho ja a aj svojich rodičov a predkov. Sme geografickým mostom medzi Východom a Západom. Tu sa lámala kultúra i náboženstvo východného a západného rítu, vedeli a písali o nás už starí arabskí cestovatelia a vtedajšia supervelmoc Rím sa usilovala z tohto kusa sveta vytvoriť provinciu Kvádiu. Práve tu rímsky cisár Marcus Aurelius napísal pri brehoch Hrona svoje slávne Rozhovory so sebou. Mimochodom, môžete hádať, prečo ho nazývali Aurelius – teda zlatý. Napoviem, že bol to aj tento kov, prečo o naše územie mali záujem Byzantinci aj Frankovia, a to sa odrazilo v peripetiách našej histórie. No napriek všetkému zostali sme Vindmi, Sklávmi, Slovienmi a Slovákmi!

• Zdá sa, že o Slovensko je aj v súčasnosti veľký medzinárodný záujem, aj keď nie práve v lichotivých súvislostiach...

Dokonca aj peripetie ostatných dní politického vývoja svedčia o tom, že vieme prežiť, veď aj negatívna reklama je reklama. Aspoň Európa vie, že nie sme Slovenskom, ale Slovenskom, a ešte čosi navyše. Každá pravda vyjde na povrch. Je to vždy len otázka času. Zlodej, defraudanti, zločinci či vrahovia budú potrestaní, ak ich skôr ako ruka zákona nestihne ruka osudu. Mimochodom, keď sa tak na to dívame, tak Slovensko je veľmi zaujímavou krajinou a treba ju spoznať a propagovať tak, aby ju aj iní spoznali v kontrastoch s osudom a históriou Európy a často aj sveta. A je to aj bohatá krajina, len si ju mnohí nevážíme. Ničím a rozkráďame ju a myslíme si, že je to tak dobré, veď žijeme vo svete biznisu a peňazí. Na Sahare som sa naučil, že darmo máte pri sebe akokoľvek množstvo peňazí, tie sa nedajú ani zjesť, ani sa nimi nedá uhasiť smäd. Preto naše pramene a rieky musia byť ako kedysi dávno opäť posvätné a čisté, lebo medzi najväčšie poklady patrí voda a zdravá pôda. Zem, kde sa rodí obilie, kde vyrastajú zdravé a veselé deti a spokojní rodičia. To nie je akési klišé, ale večná pravda života. Kofko k nám prišlo len v poslednom tisícročí rôznych kultúr a národov? Krajina a jej ľud ich prijali a doslova vstrebali. Kumáni, Pečenegovia, starí

Výtvarný umelec, literát, cestovateľ, historik Milan AUGUSTÍN nie je na stránkach matičného týždenníka nováčik, ale svojimi názormi vie o slovenskej minulosti, ale aj prítomnosti vždy prehovorí presne a zaujímavo.

Uhri, Nemci a iní. Zostali po nich miestne názvy, mená obcí a dedín, mnoho archívneho materiálu, ako aj kultúrnych pamiatok. No Slovensko a Slováci v strede Európy prežívajú. Nebojím sa etnických zmien, ale ideológiu a náboženských tlakov – či už zo Západu, alebo z Východu. Ostáva sa tak trochu utešovať historickou paralelou, že naši predkovia prežili viac ako storočie trvajúcu tureckú expanziu, a tak máme doslova genetické predpoklady prežiť aj iné tlaky.

• Prinajmenšom posledných desať rokov sa čoraz silnejšie presadzuje teória, že národné štáty sú v dnešnom globalizovanom svete prežitok. Je to skutočne tak?

Skúste takto formulovať otázku britskému, francúzskemu či nemeckému politikovi alebo človeku, ako som ja. Isto by sa prinajmenšom začudoval, ba dokonca azda aj urazil. Francúzsko, Nemecko, Británie či iné štáty Európskej únie sú predsa národnými štátmi. Iné je, že v dejinnom pohľade sa cítia byť azda aj nadradené malým štátom, kde ten národný aspekt považujú za neadekvátny. Ale jedno je isté, že v mnohorakosti je krásna sveta, aj keď denne zaniká v rôznych kútoch sveta mnoho malých kmeňových jazykov a nahrádzajú ich španielčina, čínština či iné „veľké“ jazyky. To je však iná vec, ktorá nesúvisí so Slovenskom. My však nesmieme zabudnúť napríklad na to, že slovenský jazyk je akými esperantom takmer všetkých slovenských jazykov, čo je známe prinajmenšom od osemdesiatych rokov 19. storočia. Zabúdame tiež na mnohé, čo Slovensko a jeho obyvateľia, často aj „Neslováci“, dali do pokladnice sveta – či už v duchovnej, kultúrnej alebo technickej oblasti. Preto namiesto svárov, čo je našim tradičným neuhom, namiesto ľudskej a náboženskej intolerancie, závisť a neznašanlivosti by sme mali najst najprv cestu sami k sebe. Vážiť si aj tých, ktorých z rôznych dôvodov nemáme radi, a spoločne vytvá-

rať úplne novú spoločnosť, ktorej potomkovia budú novými adekvátnymi Európanmi, ale i občanmi zeme. Tými, ktorí si vážia každý nádech čistého vzduchu, každý hlt čistej pramenitej vody a chémiou neznečistené zdravé potraviny. Ak to dosiahneme spolu s okolitými štátmi, posilníme stred Európy. Veď susediace štáty V4 sa môžu rozšíriť o Slovinsko, Chorvátsko, Rakúsko a vznikne tak staronový koridor Balt – Jadran, ktorý má obrovský potenciál vo formovaní budúcej Európy. To vedľa, či skôr cítia obyvateľia týchto krajín, ktoré ležia na tepne východ a západ Európy, kadiaľ povedie nová Hodvábná cesta, ale najmä nerastné bohatstvo Východu také potrebné pre hospodársky rozvoj západnej Európy. A kde leží Slovensko? No práve v strede tohto diania! A to mnohým prekáža a radi by destabilizovali jeho postavenie a možno aj budúcu úlohu prostredníka na tejto magistrale Eurázie. Ale na to musia prísť sami občania, no v prvom rade naši politici.

• Určite áno, ale skôr budáme, ako keby sme sa stále v rámci dejín hanbili za „malosť a bezvýznamnosť“. Čo je podľa vás dlhoročného matičiara potrebné, aby sa posilňovala výchova k národnej hrdosti?

Áká malosť? Porovnajme územie Slovenska so štátmi Beneluxu, ale aj s pobaltskými štátmi či so Slovinskom a s niektorými ďalšími štátmi v Európe. A z historického hľadiska bolo Slovensko s jeho územím dôležitou súčasťou uhorského štátu, ktoré produkovalo drahé kovy a malo silnú hospodársko-obchodnú štruktúru. Len mediarsky podnik v Banskej Bystrici stopäťdesiat rokov financoval protiturecké vojny a cisársky dvor vo Viedni v čase, keď Uhorsko až po Nové Zámky bolo pod nadvládou Turkov. Bohatstvo uhorských kráľov pochádzalo z lona slovenských hôr a baní, v ktorých sa ťažilo zlato a striebro. Tu sa zrodil prvý priemysel, prvý čerpacej stroje, hutnícka výroba, ako aj rozvoj remesiel. Na druhej strane

nesmieme zabudnúť, koľko podnikov bolo po rozpade Rakúsko-Uhorska presunutých v ČSR do Čiech, aby sa eliminovali následky Veľkej hospodárskej krízy v tridsiatych rokoch. V čase stého výročia Československej republiky treba povedať, že bez nej by sme asi národne zahynuli a boli asimilovaní, ale jedným dychom treba pripomenúť, že české vládnuce kruhy si zo Slovenska urobili zdroj ekonomických príjmov. Dokazuje to aj Ottův slovník ekonomický práve z tridsiatych rokov, v ktorom je heslo Slovensko s textom, kde sa uvádza, že „Slovensko bude našim koloniálnym územím, vid'. Rusko se Sibiří“. No a tento prístup zákonite vyústil do autonomistického a následne emancipačného úsilia, žiaľ, pod egidou fašistických síl.

• V tejto súvislosti sa zdá, že naše dejiny ešte stále nie sú dostatočne a najmä objektívne spracované.

Samozrejme že nie sú. Tieto spomínané dejinné procesy bude treba analyzovať bez emócií a rôznych podtextov ako integrálnu súčasť našej histórie, či sa nám to páči, alebo nie. Vždy boli a budú falošní proroci a vykladači osudu a histórie, a takí sa nájdu aj dnes. Stačí si pozrieť to-ktoré TV spravodajstvo, otvoríť si takzvané mienkotvorné noviny či počuť na námestí vystúpenia niektorých trendu doby „oddaných umelcov“. Nie estetické kategórie, ale primitívne politikárčenie a demagógia znovu ožívajú a stávajú sa trendom doby.

Spomenuli ste Maticu slovenskú. Vstúpil som do jej radov v roku 1968, teda v čase veľkých zmien a nádejí, ktoré uťal august 1968. Ale čo nasledovalo v sedemdesiatych rokoch a po novembri 1998? Teda aj v samotnej Matici? Čo urobili mnohí jej činovníci a ako pošlipli a znevážili jej ideály a renomé? Dobré, kráčajme ďalej. Musíme si však uvedomiť, že národná hrdosť a povedomie sa nebudujú frázami, falošnými pózami a zhromaždeniami, ale dennodennou prácou na „dedičnej národnej roli“, lenže už úplne inými formami, adekvátnymi súčasnosti. Napríklad cez internet a cez sociálne siete, kde treba pomôcť žiakom a študentom s prístupom k informáciám. Dosiahnuť, aby si z vlastnej iniciatívy obohatili a spestrili učebnú látku. No tu je potrebné hľadať nové prítlačivé formy v duchu dneška. Fenomén národnej hrdosti musí u mládeže vychádzať z národného uvedomenia. Folkloristi, ale aj televízni pracovníci nečakali, aký nebyvalý boom ľudových súborov, kapiel, hudobníkov a spevákov nastal po odštartovaní súťažnej šou Zem spieva. Ale je to len prirodzená reakcia divákov, a teda aj mládeže, na stav komerčnej televíznej kultúry s jej amerikanizáciou a honbou za lacnou senzáciou. To všetko je na hony vzdialené generáciami vštepovanému kultúrному a spoločenskému naturelu našich ľudí, ktoré na chvíľu prekryli komerčné pozlátky. Práve preto ľudia náhle pociťujú prirodzený deficit folkloru, napríklad viazaného k jednotlivým regiónom. Krv nie je voda a zatiaľ ju ešte na kokakolu nerozriedila ani globalizácia. Práve v národných tradíciách a vo folkóre sú ukryté naše prastaré tradície, ale aj sociálne aspekty slovenskej spoločnosti, jej rodinná a spoločenská spolunáležitosť. Na čínskom modeli sa ukázalo, že darmo zničíte minulosť, nikdy sa jej nezabavíte! A teraz ďalšia otázka: Vydať Matica napríklad pre mladých reediciu Spevníka slovenských ľudových piesní? Boli pozbierané a v minulosti vydané, možno by ich stačilo naskenovať a dať na internet. To je jeden zo súčasných spôsobov komunikácie s mladými ľuďmi, a to je aj jedna z úloh dneška. Národ, ak je silný a uvedomelý, nezahynie ani v zložitých podmienkach. To je pravidlo, ale aby platilo, treba pre to aj niečo urobiť.

Treba sa za akt repatriácie po vyše sedemdesiatich rokoch ospravedlniť? Začo a komu? Hojil či jatriľ článok o presídlencoch rany?

Zoltán ŠEREŠ – Foto: archív SNN

K spomienkam na ten hektický čas ma ako priameho účastníka presídlenia z Békéskéj Čaby podniel článok Presídlenci – (ne)prijatí vlastou – zahojit' rany v časopise Dolnozemskej Slovák, 3 – 4, ročník 2017, prvýkrát publikovaný v Cirkevných listoch č. 9 v roku 2012, ročník 13, ktorý, obávam sa, skôr rany jatriľ, ako ich hojil.

Článok som objavil náhodou na Detvienských slávnostiach. Autorka, ako sa zdá, naznačuje Slovensku ako jednému z dvoch nástupníckych štátov Česko-Slovenska, že je čas sa za akt repatriácie ospravedlniť. Jeho opätovné zverejnenie po štyroch rokoch aj v Dolnozemskej Slovákovi, keď som v ňom uvidel súpis krivdy, asi malo za cieľ utvrdiť tých krajanov, ktorí v Maďarsku zostali, v tom, ako dobre urobili, že sa na Slovensko presídlili.

■ DESAŤROČIA PO...

Bol som veľmi zvedavý na autorku článku, ktorá má pocit takej veľkej krivdy, na ktorú nemožno zabudnúť, a celý život ako dcéra presídlenkyne s týmto genetickým, rodovým a osudovým predurčením zápasí. S veľkým údivom som zistil, že autorkou je žurnalistka a čínaná autorka viacerých literárnych diel Mgr. Eva Bachletová, PhD., ktorá sa narodila dvadsaťdva rokov po presídlení svojich rodičov, teda v čase, keď sme my presídlenci už, obrazne povedané, dávno zabudli, že sme presídlenci (v skutočnosti sa na to, samozrejme, zabudnúť nedá) a bezproblémovo sa zaradili do spoločnosti.

Ďalším prekvapením pre mňa bolo zistenie že ide o praneter Michala Borguľu, autora hľadám najlepšieho literárneho diela o dolnozemskej Slovákovi, aké kedy bolo v Česko-Slovensku vydané. Tu sa usadíme. Nie som si vôbec istý, žeby on bol z takto tendenčne ladeného článku svojej praneter nadšený.

Rodina starého otca autorky sa s krivdou (skonfiškovali mu pozemky, ktoré dostal ako náhradu za pozemky zanechané v Maďarsku) nevedela zmieriť, čo je celkom pochopiteľné. Mám za to, že nielen on, ale aj všetci ostatní v ČR rovnako postihnutí mali plné právo žiadať od spoločnosti satisfakciu a ospravedlnenie. Zostáva len veriť, že sa tak po roku 1989 naozaj aj stalo. Ospravedlnenie sa štátu za repatriácie je však o niečo úplne inom. Ani fakt, že medzi postihnutými boli aj viacerí presídlenci, nedáva nikomu právo en bloc spochybňovať oprávnenosť krokov vlády ČR v tejto oblasti, a už vôbec nie znevažovať a bagatelizovať historický význam presídlenia. Kladiem si preto v súvislosti s nepochopiteľným ladením článku otázku: Ciu bono? Nám presídlencom teda celkom iste nie.

■ ČIERNO-BIELE VIDENIE

Autorka v článku otvorila nejdnu polemickú tému. Musel som si preto oprášiť spomienky na dávno minulé roky a na skúsenosti našej rodiny a našich priateľov – priamych aktérov repatriácie. Ružové okuliare by tu rozhodne neboli namieste – to by bol jeden extrém, no druhým je čierne-biele videnie a hodnotenie problematiky. Presídľovanie, a o tom som presvedčený, bolo z hľadiska stabilizácie ČR nevyhnutné. Presídlencom zase umožnilo zachovať si svoju národnú identitu. Akékoľvek názvy, aby sa štát za akt repatriácie ospravedlnil, považujem za scestné. Pýtam sa komu a za čo? Tu, okrem jednej výnimky – a tou je osídľovanie Sudet presídlencami Slovákmi, sa niet za čo ospravedľovať. Osídľovanie Sudet nimi pokladám za necitlivé a bezohľadné. Veľká časť z nich, ktorej sa ani neskôr nepodarilo z Česka presťahovať sa na Slovensko, sa tam asimilovala a sú dnes z nej Česi.

Že presídľovanie bolo v priamej súvislosti s udalosťami počas druhej svetovej vojny, bolo nad slnko jasnejšie. Cieľom československo-maďarskej výmeny obyvateľstva (presídľovania) bolo zo strany ČR, ako to

Mladí krajanovia v Maďarsku.

Svadobný obrad Slovákov žijúcich v srbskom Banáte.

Dobová fotografia presídlených Slovákov z maďarských oblastí obývaných slovenským obyvateľstvom.

ja vidím, zaplniť opustené a prázdne domovy, ktoré ostali po presídlení či vysídlení Maďaroch a Nemcoch. Kde konkrétne kto dostane obydlie, to dopredu presídlenci vedeli len veľmi orientačne. Riešila to presídľovacia komisia neraz až po prekročení hraníc podľa toho, ako a kde sa ubytovacie kapacity uvoľnili. Určite však nikto z nich neočakával (ani im to nikto nesľuboval), že sa im tu budú stavať nové príbytky. Krajanovia v súvislosti s výmenou dostali šancu presídliť sa do starej vlasti. Uskutočnila sa agitácia – informovanie o podmienkach a možnosti sťahovania sa a o situácii na Slovensku. Nikoho na odchod nenútili a ani žiadne hory-doly na Slovensku sa nesľubovali. Na každom jednotlivci bolo, či sa rozhodne ponuku prijať, alebo nie.

■ KRIVDY KOLEKTIVIZÁCIE

Pre majetnejších presídlencov, ktorí vlastnili v Maďarsku väčšiu výmeru poľnohospodárskej pôdy a v ČR im bola v mieste bydliska pridelená zodpovedajúca náhrada, nastali približne po dvoch rokoch po presídlení ťažké časy. V roku 1949 sa totiž začína násilná kolektivizácia, v ktorej prišli aj oni o svoj majetok. Právom sa preto cítili podvedení.

Samostatnou kapitolou sú náhrady, ktoré dostali presídlenci za obydli zanechané v Maďarsku. K dispozícii boli len tie obydli, ktoré zostali prázdne po tých, čo sa odsťahovali, prípadne (ak štátne orgány usúdili, že ich pobyt je na našom území nežiaduci) boli z Česko-Slovenska vystahovaní. Dialo sa tak v súlade s medzištátnou dohodou a existujúcou legislatívou. V druhom prípade (keď dostali obydli po nútene vystahovaných) však repatriantom veľmi strpčovala život skutočnosť, že sa ocitli v cudzozemskom prostredí, a nie vždy ústretovým prostredím, kde navyše zostali ich príbuzní a známi. Panovala tam voči nim, mierne povedané, nie vždy pri-

ateľská atmosféra, lebo ich pokladali za príčinu svojho nešťastia. V danej dušnej atmosfére to bola neľahká realita, ktorú repatrianti dopredu nemohli predvídať. Robili sa im rôzne prieky, ktoré im často neskutočne sťažovali život, a teda aj proces ich adaptácie na nové prostredie. Bola to veľká obeť od tých rodín, čo hľadali svoje šťastie v staronovej vlasti a ocitli sa v takomto neverejnom prostredí. Trvalo dlhý čas, kým ich v novom prostredí medzi sebou prijali.

■ REVERZ MINCE

Autorka článku však nikde nespomína, aj keď o tom musela vedieť, druhú stranu mince – že v týchto lokalitách následne dochádzalo k pomadžarčovníu tam presídlených Slovákov. Vinu za to nesie okrem iného bezmedzne tolerantná legislatíva nášho národnostného školstva, ktorú súčasne nesprevádzala nevyhnutná reciprocita z maďarskej strany. Ak by to tak bolo, takúto situáciu a stav by sme vôbec nemohli registrovať. A ak predsa, tak len recipročne!

Následky – a to treba otvorene priznať, v obidvoch štátoch pociťujeme dodnes. Bolo by naivné tvrdiť, že Slováci tu neťahajú za kratší koniec. Autorka spomína, že jedným z obydli jej rodiny bolo Kolárovo (vtedy Gúta). Práve tam bola presídlená celá moja rodina z matkinej strany. Kým pred presídlením bola pre nich v Maďarsku maďarčina „španielskou dedinou“, teraz po sedemdesiatich rokoch je situácia ich potomkov na Slovensku presne opačná. Prevažná väčšina z nich má problém so slovenčinou!

Odvolávanie sa autorky článku na spomienky svojej matky na dávno minulé časy sú protichodné a ťažko sa v nich orientovať. Uvádza trebárs, že jej starý otec, aby „vykúpil“ pre svoje deti vysokoškolské vzdelanie, musel ísť v roku 1951 (jej matka v tom čase mala okolo devätnásť a strýko šestnásť rokov) pracovať do bane v Ostrave, a píše, že umrel mesiac po príchode

z bane v roku 1968. Čiže sa vrátil z bane trinásť rokov po promócií jej matky! Nie je mi tiež jasné, čo za zločin proti spoločnosti spáchal, že si takto dlho musel „vykupovať“ budúcnosť svojich detí? Fakt, že k tomu, aby ho zaradili medzi kulakov, stačilo, že na Slovensku bol dva roky majetný, je šokujúci. Začiatok päťdesiatych rokov bol krutý, všeličo bolo vtedy možné. Nechápeť však, prečo svoje deti, keď už boli dávno vyštudované, „vykupoval“ až do roku 1968. Je predsa všeobecne známe, že v šesťdesiatych rokoch – presnejšie do okupácie v auguste 1968, bol tu politický odmäk. Spájať jeho smrť s témou kulactva v roku 1968? Tak to hádam nemyslela vážne. Až do okupácie v roku 1968 to bolo úplne vylúčené a potom boli na stole úplne iné témy. Súdruhovia si museli urobiť v strane čistky najmä sami medzi sebou.

■ BERINČOK NA ČABE

Eva Bachletová píše, že bola a stále je v kontakte s Berinčokom, tvrdí, že na Slovensku jej rodinu zaradili medzi kulakov, a uzatvára, že nevie, aký osud by jej matku (a zrejme celú rodinu) v Maďarsku čakal. Tak to jej môžem prezradiť celkom presne: Ak by tam bola označená za dcéru kulaka, nepomohla by jej ani svätená voda a starý otec by nedostal nijakú šancu „vykúpiť“ pre svoje deti vysokoškolské vzdelanie. Bolo by zázrakom, ak by jej vôbec dovolili ukončiť gymnázium. Nie je ani ťažké sa domyslieť, aký osud by čakal obchod starého otca, ak ho v Berinčkovi vlastnil...

Zo skúseností našej rodiny viem, aký ťažký bol život v povojnovej Čabe. V Maďarsku bola od augusta 1945 až júla 1946 hyperinflácia, denná miera inflácie bola vyše dvesto percent, ceny rástli na dvojnásobok každých dvanásť hodín. Kto to nezažil, ani predstaviť si nevie, čo to znamenalo. Výplata bola každý večer. Ak ste ju približne do dvoch hodín neminuli, zajtra ju už bolo možné použiť len na podpaľovanie v šporáku.

Maďarsko ako krajina, ktorá prehrala vojnu, bolo zaťažené obrovskými reparáciami. Ak chleba nebýval na dedine, tak maslo, masť, mlieko a múku zohnať bolo zázrakom. O cukre sa dalo vtedy len snívať. Chlieb bol takmer výlučne kukuričný. Na Slovensku bol síce zavedený pridelový systém, no na plné regály obchodov sme tu hľadali ako Alenka v ríši zázrakov...

V Maďarsku, ktoré sme prvýkrát od roku 1947 navštívili až v roku 1955, tri nesiernu biedu. Na našu šesťčlennú rodinu sa v mojom rodisku v Čabe dívali ako na Američanov. Nechcelo sa im veriť, keď nás štyri pekne poobliekané deti naši tamojší známi videli, že to nie je česko-slovenská štátna propaganda a že nás nezaoddel štát...

Iste nie všetkým repatriantom sa ich očakávanie v plnej miere naplnili. Boli aj nespokojenci, pokiaľ viem bolo zopár takých jedincov. Bola však možnosť vrátiť sa do Maďarska. Mám jednu skúsenosť so spätnou repatriáciou nespokojenca – nášho známeho. Zo Zvolena sa koncom päťdesiatych rokov vrátil do Maďarska starší bezdetný manželský pár v dôchodkovom veku. On pracoval až do dôchodku vo funkcii hlavného majstra v teplárni. V šesťdesiatych rokoch som ich v Čabe navštívil. Kým vo Zvolene mali nádherný dvojizbový byt, v Čabe bývali v jednej tmavej kútici bez pomoci príbuzných, na ktorých sa tak veľmi spoliehali. Boli chorí a v pokročilom veku. Jediné, čo im tam pomohlo dožiť, bol slušný dôchodok zo Slovenska. Trpko olutovali svoj nerozvážny návrat.

BESEDNICA

Slovenský deň v Kanade je veľká udalosť. Naši krajanovia sa naň pripravujú naozaj poctivo, v podstate celý prvý polrok roka. Zvyčajne sa uskutočňuje v júni. Jednou z až dojemných starých tradícií Slovenských dní je výber mladých ľudí, ktorí budú reprezentovať kanadských Slovákov na rôznych multikultúrnych podujatiach v Kanade. Naši kanadskí Slováci ich volajú Kráska a Princ Slovenského dňa.

Kráska a princ

Naposledy takto krásnu dievčinu a švárného mládenca predstavil 16. júna v roku 2017, no teraz už sa zas pripravujú ďalšie páry adeptov na víťazstvo. Brooke Atamanyk (na obrázku) bola vraj hrdá, že mala možnosť reprezentovať 23. Zbor Kanadskej slovenskej ligy vo Wellande, a to už druhý rok za sebou. Navštevuje strednú školu Notre Dame v meste Welland a teraz je v nultom ročníku. Brooke sa tiež podľa informácií našich Slovákov v Kanade angažuje v študentskej rade a má veľa úspechov v rôznych športoch. Hrá volejbal, plážový volejbal a súťaží v spoločenských tancoch.

„Krásnym princom“ sa stal naposledy Michael „Mikey“ Bohunický, úspešný študent tretieho ročníka na univerzite a reprezentant 31. Zboru v St. Catharines. Hovorí sa, že ako zástupca prvej generácie kanadských Slovákov je Mikey veľmi hrdý na svoje dedičstvo. Je najmladším synom Valeriana a Emilie Bohunických, má dvoch súrodencov – Nickyho a Natašu. Ešte stále mu žijú členovia blízkej rodiny na Slovensku, niekoľkokrát ich navštívil a podľa rozprávania rodákov za oceánom veľmi oceňuje krásy a jedinečnosť Slovenska a jeho obyvateľov. Od narodenia je členom Kanadskej slovenskej ligy. Je aktívny v činnosti ligy, pravidelne sa venuje slovenským Dňom otvorených dverí a každoročným Slovenským dňom. Mickey vlani zastupoval Zbor zo St. Catharines na Niagara Folk Arts Festivalu, kde aj pre jeho srdečný a priateľský prístup získal titul Veľvyslancu roka zo zástupcov 23. etnických skupín v Kanade. Na každom podujatí festivalu radostne privítal davy v slovenčine: „Ahojte, ja som slovenský Miško!“ Po zásluže práve za tieto slová vždy zozal búrlivý úspech.

Michal sa chce stať advokátom, chce meniť svet na lepší, stierať nespravodlivé rozdiely medzi ľuďmi. Miluje prírodu a angažuje sa za ochranu životného prostredia zeme a všetkých jej obyvateľov.

Aj podujatie Kráska a princ tak každoročne poukazuje na to, akí sme my Slováci, hoci aj celé desaťtisíce kilometrov od svojej pôvodnej vlasti.

Štefan ZLATOŠ

Foto: Kanadská slovenská liga

Titul „kráska“ už druhý raz zdobi Booke ATAMANYK, ktorá má tiež slovenské korene.

Éru feudalizmu v Európe zrušili pred sto sedemdesiatimi rokmi v Bratislave

Pomaďarčení Slováci Košút s Petöfim na čele más

Ivan MRVA – Foto: archív SNN

V podvečerných hodinách 10. apríla v roku 1848 priplával z Viedne do Bratislavy parník. Na jeho palube bol rakúsky cisár a uhorský kráľ Ferdinand I. (V.) s manželkou. Medzi členmi početného sprievodu nechýbal ani sedemnášťročný arcivojvoda František Jozef, ktorý onedlho – o osem mesiacov, bude sedieť na tróne a vládnuť monarchii. Na druhý deň, 11. apríla, cisárovi Ferdinandovi zložila prísahu vernosti uhorská vláda na čele s bratislavským rodákom Ľudovítom Baťanom...

Medzi prisahajúcimi ministrami nechýbal ani štyridsaťšesťročný advokát a novinár Ľudovít Košút. Sotvakto mohol tušiť, že o niekoľko mesiacov svoju prísahu poruší. Panovník sa vzápätí pobral do budovy uhorského snemu, aby na slávnostnom zasadnutí oboch snemových komôr podpísal snemom prijaté zákony. Jeho podpisom nadobudli všeobecnú platnosť.

■ MARCOVÉ ZÁKONY

Sústava tridsaťjeden tzv. marcových zákonov rušila osemstočný feudálny systém v Uhorsku, zavádzala liberálne slobody, poistvovala uhorskú zvrchovanosť a rovnosť občanov v právach a povinnostiach. Zároveň sa však posilňovala dominancia maďarského jazyka v krajine. Uvedením zákonov do života sa na jednej strane Uhorsko vydalo na kľukatú cestu smerom k občianskej spoločnosti, na strane druhej zákon o používaní jazyka viac ako polovicu obyvateľov, ktorí neovládali maďarčinu, vylúčil z verejného života i politického účinkovania. Tieto legislatívne zmeny uvoľnili hrádze maďarského šovinizmu a rozpálili nespokojnosť nemaďarských národov, ktorá sa o niekoľko mesiacov zmenila na požiar občianskej vojny.

Revolúcia v roku 1848 hlboko zasiahla do života Slovákov aj ostatných národov monarchie. Mnohí historici vo vleku českého výkladu dejín zabúdajú, že revolučný pohyb, ktorý vzbudil Viedeň, Pešť i celú monarchiu, sa začal v Bratislave, a nie v Prahe v akomsi hostinci, o čom sa ešte aj dnes môžeme dočítať v syntézach slovenských dejín. Málokto zdôrazňuje, že hlavnými postavami revolúcie v Uhorsku a monarchii boli dvaja pomaďarčení Slováci.

■ REVOLUČNÁ VLNA

Do Bratislavy sa revolučná vlna prihnala zo západu, kde 24. februára 1848 francúzski republikáni a ľud z predmestí zaplavili ulice Paríža, zrušili monarchistický systém a vyhlásili republiku. Úspech revolúcie vo Francúzsku mal na ďalší priebeh európskej jari rozhodujúci vplyv. Zvesti o udalostiach v Paríži po novej telegrafickej linke dorazili do Bratislavy už na konci februára. Pod vplyvom vzrušujúcich správ sa radikaloval aj uhorský snem, ktorý v budove dnešnej Univerzity knižnicou zasadal od novembra 1847. Iniciatívy sa ujal Ľudovít Košút a 3. marca vystúpil s prísom adresovaným panovníkovi. Žiadal zrušenie poddanstva, zrovnoprávnenie všetkých obyvateľov v právach i povinnostiach, vytvorenie samostatnej uhorskej vlády a zastúpenie ľudu na vláde a správe krajiny. Dolná komora Košútovu iniciatívu jednohlasne prijala. V hornej komore sa

Revolučný rok 1848 hlboko zasiahol celú Európu; monarchistické režimy krvavo potlačali demonstrácie a vzbury v uliciach veľkých miest, v ktorých sa obyvatelia dožadovali demokratickejších pomerov a zbavovali pút feudalizmu.

však stretol s odmietnutím. Zrušenie poddanstva podporil vo svojom vystúpení 6. marca aj Ľudovít Štúr, ktorý na sneme zastupoval mesto Zvolen...

Správy o udalostiach na sneme v Bratislave a o revolúcii v Paríži mali rozhodujúci vplyv na rast revolučnej nálady vo Viedni. Preklad Košútovej bratislavskej reči do nemeckého jazyka radikalizoval viedenské ulice. Davy sa vydali na pochod k cisárovmu sídlu. Vojaci strelbou ľudí rozhnali. Výstrely na neozbrojených demonstrantov a krvavé obete boli signálom na všeobecné povstanie Viedňanov. Po začiatkoch váhaní cisár nariadil stiahnuť vojsko z mesta a sľúbil prijať ústavu a liberálne zmeny. Následne prišla do Viedne deputácia uhorských poslancov na čele s Košútom. Obyvatelia ho nadšene vítali, oslavovali ho ako otca viedenskej revolúcie. Mnohí mladší Viedňania zvedení závanom slobody si po vzore Košúta nechali narásť brady i dlhšiu šticu. Ambicióznemu zemanovi, pôvodcom z Turca, to veľmi lichotilo...

■ REVOLUCIONÁRI Z PILVAXU

Bokom nezostala ani Pešť. Tu sa 15. marca zišla skupina mladých revolučných demokratov v kaviarni Pilvax. Boli medzi nimi advokátski koncipienti Šándor Petöfi, ešte donedávna používajúci meno Alexander Petrovič, Móríc Jókai a Jozef Iríni, ktorý sa pôvodne volal Halbschuh. Všetci traja pracovali vo veľkej advokátskej kancelárii slovenského národovca Alexandra Boleslavina Vrchovského, kedysi blízkeho druha

Ľudovíta Štúra a zakladateľa tajného republikánskeho spolku slovenskej mládeže Vzájomnosť. Revolucionári zakrátko ovládli ulicu. Dav uchvátený Petöfím vystúpením a jeho revolučnou básňou Hor sa, Uhor, na nohy! (Talpra Magyar) rýchlo narástol až na dvadsaťtisíc. Masa ľudstva sa vydala na pochod k Budínskému hradu, kde bolo štátne väzenie. Žiadali prepustiť politických väzňov. Vojsko nezasiahlo, a tak peštianski revolucionári vstúpili do väznice a vyslobodili Michala Tančiča, jediného politického väzňa, ktorý si tu odpykával trest za porušenie zákona o cenzúre.

Pätnásty marec sa stal dňom uhorskej, no lepšie povedané maďarskej revolúcie. Neskôr bol povýšený na štátny sviatok Uhorska. Maďari ho slávia dodnes. Košút však peštiansky pätnásty marec posmešne nazýval parazólovou revolúciou. Prekážalo mu, že hrdinom tu nebol on, ale Petrovič – Petöfi, ktorého velebila peštianska ulica. Majme teda na pamäti, že dvaja pomaďarčení Slováci – Košút v Bratislave a vo Viedni a Petrovič v Pešti, boli kľúčovými postavami revolúcie.

■ TORZO SLOBODY...

Po viedenských a peštianskych udalostiach stavovský snem v Bratislave pracoval ďalej a v priebehu niekoľkých dní prijali šľachtici celý rad zákonov, ktoré zrušili dovtedy panujúci feudálny poriadok. Boli odstránené úrbarské vzťahy, cirkevný desiatok, a tým aspoň na papieri zaniklo poddanstvo. Ďalšie zákony zaručovali slobodu tlače, zhromažďovacie

a spoločovacie práva, ale s rôznymi prekážkami. V nich sa zrkadlil už typický maďarský právny duch s pokrútenými paragrafmi, a tak zo slobody zostalo vysoké pokuty a väzenie až šesť rokov aj za nevinné tlačové priestupky.

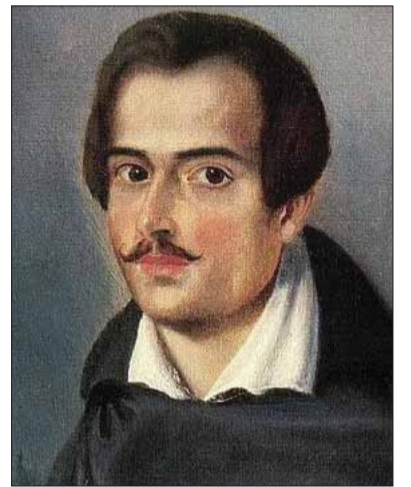
V reakcii na prijaté zákonné normy, o ktorých zoširoka referovali aj Štúrom redigované Slovenské národné noviny, Ján Kollár vyslovil prvé obavy. V liste evanjelickému biskupovi Jánovi Seberínimu síce privítal zavedenie občianskej rovnosti, ale zdôrazňoval potrebu národnej rovnoprávnosti, a tá bola v nedohľadne. Predpokladal, že v novom Uhorsku budú Slováci vydaní napospas Maďarom a bude im horšie ako pod vládou Viedne za Metternichovho absolutizmu. Nový tlačový zákon považoval za nebezpečnejší ako cenzúru.

■ POUČENIE Z DEJÍN

Vynára sa zaujímavé a poučné porovnanie historických udalostí. Uhorskí šľachtici rôznych rangov, ktorí tvorili hlavnú masu snemových vyslancov, si počas prevratných marcových dní odsúhlasili zrušenie svojich feudálnych privilégií a monopolu moci. Ich nasledovníci, už nie šľachtickí vyslanci, ale komunistickí poslanci v socialistickej Česko-Slovensku si na sklonku novembra 1989 bez zaváhania odsúhlasili koniec mocenského monopolu a koncom decembra jednohlasne zvolili Václava Havla za prezidenta, aj keď ešte pred krátkym časom by ho zahrabali pod čiernu zem. Feudáli aj komunisti

Ludovít KOŠÚT

Alexander PETROVIČ

dobrovoľne a bez odporu rezignovali na svoje privilegované spoločenské postavenie, a to najmä z toho dôvodu, aby si v zmenených podmienkach udržali moc a vplyv. Uhorská šľachta rôznymi figlami a propagandou ďalej šířila mýtus o svojej veľkorysosti. Ešte 15. marca 1898, keď sa v dedinke Mást (dnes súčasť Stupavy) slávil päťdesiate výročie peštianskej revolúcie, notár Eduard Komňanský v slávnostnom príhovore zdôrazňoval, že dedinský ľud musí byť za svoje oslobodenie z poddanstva vďačný najmä zemanom...

„V roku 1848 sami zemanovia ľud z jeho utlačenia vyzdvihli a na sneme potvrdili, že v uhorskej krajine každý človek má rovnaké práva. Preto s dobrým srdcom spomíname na tých, ktorí svoje vyššie práva ľudu takrečeno darovali..."

Naša komunistická elita na všetkých stupňoch si nepotrebovala pestovať legendu o vlastnej veľkorysosti ako veľkomožní páni, na odovzdanie moci sa vopred dohodli s predstaviteľmi pestovanej opozície a spolu začali propagovať nežnosť. Ich hlavným cieľom bolo zhrabnúť rôzne peňažné fondy a korunové rezervy do vlastných vreciek, aby mali dostatok financií na podnikanie v podmienkach „revolverového kapitalizmu“. Šľachta v roku 1848 rezignovala na výsadné postavenie najmä preto, aby si aj po spoločenskom prevrate zachovala zdedené majetky; komunisti tak urobili s vidinou majetky získať.

OZNÁMENIE o konaní riadneho valného zhromaždenia

Predstavenstvo akciovej spoločnosti NEOGRAFIA, a. s., so sídlom Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa, IČO 31 597 912, zapísanej v obchodnom registri Okresného súdu Žilina v odd. Sa, vl. č. 181/L, na základe uznesenia predstavenstva a v súlade s čl. VIII., ods. 6 stanov zvoláva **RIADNE VALNÉ ZHROMAŽDENIE** spoločnosti NEOGRAFIA, a. s., so sídlom Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa, IČO 31 597 912, ktoré sa uskutoční dňa 14. 6. 2018 o 13.30 hod. v závodnej jedálni v sídle spoločnosti.

PROGRAM:

- Otvorenie
- Volba orgánov riadneho valného zhromaždenia
- Výročná správa predstavenstva o výsledkoch podnikateľskej činnosti spoločnosti za rok 2017
- Riadna individuálna účtovná závierka spoločnosti za rok 2017, návrh na usporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2017, návrh na vyplatenie dividend z nerozdelného zisku minulých rokov (rok 2009)
- Stanovisko dozornej rady k riadnej individuálnej účtovnej závierke za rok 2017, k návrhu na usporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2017, k návrhu na vyplatenie dividend z nerozdelného zisku minulých rokov (rok 2009) a správa o činnosti dozornej rady v roku 2017
- Schválenie výročnej spravy, riadnej individuálnej účtovnej závierky za rok 2017
- Schválenie návrhu na usporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2017
- Schválenie návrhu na vyplatenie dividend z nerozdelného zisku minulých rokov (rok 2009)
- Schválenie nadobudnutia vlastných akcií spoločnosti
- Informácia o podnikateľskom zámere na rok 2018
- Schválenie zmluvy o výkone funkcie predsedu dozornej rady JUDr. Mariána Gešpera a podpredsedu dozornej rady JUDr. Štefana Martinkoviča
- Schválenie audítora na overenie účtovnej závierky za rok 2018
- Záver

Riadna individuálna účtovná závierka za rok 2017 je akcionárom k dispozícii na nahliadnutie v sídle spoločnosti (Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa) na sekretariáte generálneho riaditeľa č. dverí 201 v termíne od 14. 5. 2018. Prezentácia akcionárov sa začne tridsať minút pred začiatkom riadneho valného zhromaždenia a skončí o 13.30 hod. Akcionár je pri prezentácii povinný predložiť doklad o totožnosti. Pri zastupovaní je potrebné predložiť úradne overené splnomocnenie. Rozhodujúcim dňom na uplatnenie práva účasti na riadnom valnom zhromaždení je 14. 6. 2018.

V Martine 26. 4. 2018

Mgr. Stanislav MUNTÁG, v. r.,
predseda predstavenstvaMgr. Maroš SMOLEC, v. r.,
podpredseda predstavenstva

Primátor mesta Komárno udelil cenu aj trom matičiarkam Za úspechy Slovenských rebelov a Dramatáka

Text a foto: Jozef ČERNEK

Už po dvadsiaty siedmy raz sa v minulých dňoch uskutočnili Komárňanské dni – medzinárodný festival dvoch miest na sútoku riek Váh a Dunaj. Dvojtyždenné medzinárodné oslavy sa začali slávnostným zasadnutím mestských zastupiteľstiev, tento rok na maďarskej strane v meste Komárom. Súčasťou zasadnutia bolo aj odovzdanie ocenení. Na základe návrhu obyvateľov mesta Komárna

FOTORIPOST

ocenil jeho primátor László Stubendeck niekoľko organizácií a jednotlivcov. Prestížne ocenenie za významný kultúrny prínos tentoraz získali aj tri matičiarky – Mgr. Júlia Černeková, Mgr. Jana Pipíšková, Mgr. Roberta Krmáškova. Ich prácu poznajú nielen Komárňania, ale vďaka mimoriadnym úspechom matičných krúžkov nie je neznáma aj za hranicami našej krajiny.

Dramaták a folklórom inšpirovaný súbor Slovenskí rebeli, kde ocenené pôsobia, boli aj súčasťou Komárňanských dní. Divákovi a návštevníkovi festivalu sa predstavili v amfiteátri

Primátor Komárna László STUBENDEK (druhý zľava) počas medzinárodného festivalu Komárňanské dni oceníl aj tri matičiarky – Janu ČERNEKOVÚ, Janu PIPÍŠKOVÚ a Robertu KRMÁŠKOVÚ za ich pôsobenie na kultúrnej scéne mesta.

vydarenou folklórnou komédiou Na rováš! Príbeh richtára, ktorý nemôže vydať namyslenú dcéru a podarí sa mu prepíť aj obecný majetok, videli diváci

už viacerých divadiel. Aj keď takmer päťdesiatka tanečníkov a hercov žne všade úspech, domáce publikum je vždy najvdáčnejšie. Aj po tomto

predstavení si vypýtalo niekoľko prídavkov. Nečudo, že atmosféra dosiek, ktoré znamenajú svet, opantala hereckú mládež vo veku 12 až 75 rokov natoľko, že sú ochotní poctivo nacvičovať niekoľkokrát týždenne. Práve pod túto žilivú atmosféru sa podpísali aj ocenené matičiarky a cena im právom patri. Gratulujeme a želáme veľa ďalších tvorivých sil.

MATIČNÉ DEPEŠE

Matičiari zo Záhoria

V obci Kúty sa 20. apríla stretla mimoriadne Oblastná rada Matice slovenskej horného Záhoria, aby si zvolila orgány, ktoré zastupujú matičiarov z okresov Skalica a Senica. Pred samotným zasadnutím Oblastnej rady MS sa matičiari stretli pred súsoším sv. Cyrila a Metoda v Kútoch, kde si uctili misijné pôsobenie týchto svätcov. Na zasadnutí prítomní rozhodli o pôsobení Matice slovenskej na Záhori, konštatovali, že sa jej činnosť oživuje, rozbieha a rozrastá, veď v najbližšom období tu obnovia ďalšie dva miestne odbory. Predsedom Oblastnej rady horného Záhoria zostal Mgr. Pavol Mihál, podpredsedníčkou Marta Kubinová, tajomníkom Anton Hupka, pokladníčkou Anna Krištofiková.

(pm)

Beseda v Sebechleboch

Miestny odbor Matice slovenskej v Sebechleboch pri príležitosti 190. výročia narodenia Pavla Dobšinského pripravil v závere apríla besedu o tomto zberateľovi ľudovej slovesnosti pre žiakov miestnej ZŠ Antona Matulu. Besedu s PhDr. Júliusom Lomenčíkom z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici viedla predsedníčka MO MS Eva Kempová. Knihy Vydavateľstva MS pri tejto príležitosti propagoval predseda KR MS za Banskobystrický kraj pán Ján Brloš. Výstavu kníh pripravili členovia výboru MO MS v Sebechleboch Simona Homolová a Kajetán Mikuláš.

(ek)

Vítali jar májku

V slovenských obciach bolo zvykom, že v predvečer prvého mája stavalí slobodní mládenci svojim vyvoleným devám pred dom vysoké alebo košaté májky ozdobené pestrofarebnými stuhami, aby tak naznačili svoj vážny záujem o ne. Tento krásny zvyk radosti zo života sa zachoval do dnešných čias. Pokračujú v ňom aj matičiari v Rimavskej Sobotě, ktorí sa 30. apríla stretli pred Domom Matice slovenskej a vítali krojovaných účastníkov spievajúceho sprievodu nesúceho ozdobenú briezku. Predsedníčka MO MS Elena Nebusová privítala prítomných milým slovom a členovia Detského folklórného súboru Lieskovček pod vedením pani Lajgútovej prispeli svojimi piesňami a tancami k dobrej nálade a radosti z tohto starodávneho zvyku.

(iš)

Dni detskej knihy

Krajská knižnica v Žiline v spolupráci s mestom Žilina, BIBIANO, medzinárodným domom umenia pre deti a Slovenskou sekciou IBBY (Board on Books for Young People) zorganizovali už 35. ročník festivalu Dni detskej knihy. Na najväčšom celoslovenskom festivale detskej knihy sa zúčastnilo viac ako dve desiatky tvorcov detských kníh: spisovateľov, ilustrátorov, zástupcov vydavateľstiev. Počas troch dní sa na spoločných stretnutiach stretli s dvoma tisícami detí zo Žiliny a okolia. Súčasťou festivalu bolo aj vyhodnotenie národného kola medzinárodnej slovensko-poľsko-českej literárno-výtvarnej súťaže detí Tvoríme vlastnú knihu.

(ab)

Pripravil Emil SEMANCO

Memorandum z 28. ročníka pietnej spomienky na smrť generála Dr. M. R. Štefánika

Úcta a vďaka všetkým, čo bojovali za štát pre Slovákov

Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem.

(M. R. Štefánik)

My účastníci 28. ročníka pietnej spomienky na tragickú smrť gen. Dr. M. R. Štefánika a jeho talianskeho sprievodu zo 4. mája 1919 pri príležitosti stého výročia ukončenia prvej svetovej vojny vzdávame osobitnú úctu a vďaka všetkým Slovákom a Slovanom, ktorí bojovali alebo položili životy v rokoch 1914 – 1918 za našu slobodu. Svojimi obeťami vniesli do európskeho a sve-

V Ivanke pri Dunaji sa každoročne na mieste tragickej smrti generála M. R. Štefánika kladú vence na jeho počesť.

tového povedomia slovenský národ a otvorili cestu k jeho suverenite a samostatnosti. Za túto pomoc ďakujeme najmä Slovákom v Amerike a všetkým národom, ktoré s nimi zdieľali víťazstvá aj v prospech našej budúcnosti.

V Ivanke pri Dunaji pri mohyle tragickej smrti gen. Dr. M. R. Štefánika 3. mája 2018

Za organizátorov:
Stanislav Bajanič, MO
Matice slovenskej
v Dunajskej Lužnej

Beh o pohár Domu Matice slovenskej v Nitre po trinástich rokoch Vrátili sa k tradícii behov v prírode

Nikola RECHTORISOVÁ – Dom Matice slovenskej v Nitre

Posledná aprílová nedeľa patrila v Nitre priaznivcom športu. Bežci v rôznych kategóriách si mohli porovnať svoje bežecké schopnosti na dvanástom ročníku krosového Behu o pohár Domu Matice slovenskej. Beh odštartoval primátor mesta Nitra Jozef Dvonč.

Matičné behy majú v meste pod Zborom dlhoročnú tradíciu. Matičiari sa k nim po dlhšej prestávke opäť vracajú, ale tentoraz ich pripravujú ako behy v prírode k Párovským hájom. Na snímkach je štart najmladšej a hlavnej kategórie a spoločná snímka najlepších tohtoročných bežcov.

Ako prvé sa vydali na trať 300 – 600 metrov najmenšie deti. Potom nasledovali Hoby beh (5,5 kilometra)

a Hlavný beh (9,3 kilometra), ktorý odštartoval symbolickým výstrelom zo štartovacej pušky primátor mesta. Od križovatky

ulíc Golianovej a Kmeťovej viedla trať k Párovským hájom a späť. Po dobehnutí do cieľa bežci dostali medailu

a v priestoroch Domu Matice slovenskej v Nitre ich čakalo občerstvenie, vyhodnotenie behov a odovzdávanie cien za prítomnosti riaditeľky Domu Matice slovenskej Veroniky Bilicovej a predsedu klubu ŠK ŠOG Nitra M. Giraltoša pre prvých troch najlepších bežcov každej kategórie. Organizačné podujatie zabezpečil Dom Matice slovenskej v Nitre a Atletický klub ŠK ŠOG Nitra s finančnou podporou mesta Nitra.

Krosovým behom nadviazali nitrianski matičiari na desať ročníkov cestného Behu o pohár Domu Matice slovenskej v Nitre, ktorý opäť obnovili po trinástich rokoch. Zároveň je aj memoriálom Milana Krajmera, jedného z hlavných organizátorov behov, ktorý stál aj pri samotnom vzniku už v roku 1995. Na tomto ročníku sa zúčastnilo stotridsaťjeden bežcov. Organizátori ďakujú sponzorom: Do špajze – bezobalovému obchodu, spoločnosti CocaCola HBC Česko a Slovensko, kancelárii MaxfinReal, Nitre – Európskemu mestu športu 2018, spoločnosti Invitas, s. r. o., a Novému divadlu Nitra za ich podporu. Rovnako ďakujú všetkým účastníkom, z ktorých pomocou sa podarilo vytvoriť jedinečnú atmosféru tohto podujatia.

